

Gradua: Ekonomia

2020/2021 kurtsoa

**COVID-19 KRISIAREN ANALISI
SOZIOEKONOMIKOA EUROPAR
BATASUNEAN**

Osasun krisi batetatik haratago

Egilea: Ane Arratibel Sarriegi

Zuzendaria: Mertxe Larrañaga Sarriegi

Bilbon, 2021ko Ekainaren 19a

AURKIBIDEA

1. SARRERA	3
2. MUNDUKO OSASUN ERAKUNDEA	6
2.1. INFORMAZIO OROKORRA.....	6
2.2. MUNDUKO OSASUN ERAKUNDEAREN ERANTZUNA PANDEMIA GLOBALAREN AURREAN.....	8
3. PANDEMIAK ERAGINDAKO KRISIA EUROPAR BATASUNEAN	9
3.1. PANDEMIAK EUROPAR BATASUNEAN SORTURIKO KRISIAREN ONDORIOAK	9
3.1.1. Osasuna	10
3.1.2. Ekonomia.....	14
3.2. EUROPAR BATASUNAK PANDEMIARI AURRE EGITEKO HARTU DITUEN POLITIKAK..	22
4. TXERTOAK EUROPAR BATASUNEAN	31
4.1. TXERTOEN BANAKETA ETA PREZIOAK.....	31
4.2. FARMAZEUTIKEN EGOERA.....	34
4.2. JABETZA INTELEKTUALAREN AUZIA TXERTOETAN.....	37
5. ONDORIOAK.....	39
6. BIBLIOGRAFIA - WEBGRAFIA.....	42

GRAFIKOEN AURKIBIDEA

1. Grafikoa: MOEren aurrekontuko ekarpenen ehunekoak (2018-2019).....	7
2. Grafikoa: Europar Batasuneko herrialdeetan baieztatutako eta heriotza kasuak 10.000 biztanleko (2021eko Maiatza).....	11
3. Grafikoa: Hileko gehiegizko hilkortasun tasa Europar Batasuneko herrialde desberdinen artean (2020).....	12
4. Grafikoa: Asteko gehiegizko hilkortasun tasa Europar Batasunean urteka sailkatuta (2020)	

5. Grafikoa: Hileko langabezia tasa Europar Batasuneko herrialdeetan (2007-2020).....	14
6. Grafikoa: Hiru hileroko gobernu orokorren zor gordina Europar Batasuneko herrialdeetan (2007-2020).....	15
7. Grafikoa: Turismoaren mendetasunik handien duten EB-ko estatu kideak, turismoak duen menpekotasuna BPGaren %an neurtuta.....	18
8. Grafikoa: Hegaldi komertzialak herrialde berriemaileen arabera Europar Batasuneko herrialdeetan (2020).....	19
9. Grafikoa: Ostatu turistikoetan igarotako gauak Europar Batasuneko herrialdeetan (2009-2020).....	19
10. Grafikoa: Urte anitzeko finantza-zirriborroa 2021-2027 eta Next Generation EU (2018ko prezioetan).....	23
11. Grafikoa: Italiaren Next Generation EU Europako funtsaren banaketa sektoreka (2021).....	25
12. Grafikoa: Espainiaren Next Generation EU Europako funtsaren banaketa sektoreka (2021).....	26
13. Grafikoa: Europar Batasunak erosi dituen txertoen zenbatekoa milioietan (2021-01-26).....	31
14. Grafikoa: Farmazeutiken burtsaren bilakaera (2020).....	34
15. Grafikoa: Farmazia-industriaren diru-sarreraren bolumenaren urteko bilakaera 2001etik 2019ra (milaka milioi dolarretan).....	35

IRUDIEN AURKIBIDEA

1. irudia: MOEk mundu mailan dituen eskualdeetako ofizinen mapa.....	6
2. Irudia: COVID-19az infektatzeko, ospitalizatzeko eta hiltzeko harriskua edade talde bakoitzeko.....	13
3. Irudia: COVID-19aren krisiaren ondoren banatu diren funts europarrak milioi eurotan(2020-07).....	24
4. Irudia: Munduko farmazia merkatua 2023 (2019).....	36
5. Irudia:COVID-19ekin lotutako patenteak aldi baterako etetearen alde edo kontra dauden herrialdeak (2021-05).....	38

TAULEN AURKIBIDEA

1. Taula: Txerto bakoitzaren prezioa dosiko (2020ko abenduan).....	32

1. SARRERA

2019ko abenduaren 31an Munduko Osasun Erakundeak (MOEk), lehen aldiz hauteman zuen koronabirus (COVID-19) gaixotasunaren agerraldia Txinan. Ordutik hona, MOE, munduko zientzialari adituekin eta gobernuekin lanean aritu da birus honen inguruko ezagutzak zabaldu nahian, birulentziaren propagazioa arakatuz eta herrialde desberdinei aholkuak emanez. Modu honetara, biztanleriari behar diren neurriak ezarri zaizkie, hauen osasuna babestu eta birusaren zabaltzea gelditu nahian (Organización Mundial de La Salud [OMS], 2021c).

COVID-19 pandemiaren zatirik kezagarriena bere ondorio sanitario larriak dira dudarik gabe, birusaren ondorioz gertaturiko heriotzen zenbatekoa gorantz doalarik egunetik egunera. Horrelako mailako pandemiaren aurrean, ondorioak gizarteko puntu guztietaraino hedatu dira; besteak beste ondorio politiko, sozial eta ekonomikoetara, modu honetara gizartearen atal guztiei eraginez (Coronavirus noticias, 2020). Mundu mailako krisi honen aurrean hainbat dira jendearen ahotan dauden galderak eta ezingonak; zein izango dira Europar Batasunean kaltetuen irtengo diren herrialdeak? nola da posible farmazeutikoak mundu mailako pandemia baten aurrean irabaziak ateratzea? nola jardungo dute hainbeste aldiz telebistan entzun ditugun europar funtsak? besteak beste. Lan honen helburua krisiari buruzko ikuspegi sakon bat ematea izango litzateke, hainbat aldagai ezberdin azalduz, batez ere osasun alorra ekonomia alorrarekin lotuz, beti ere garrantzitsua baita osasun arazoiekin azaldu ezin daitezkeen hainbat politika, ekonomia arazoiekin azaltzea.

Lan honetan COVID-19 birusak sorturiko pandemia azalduko da, mundu mailako aspektuak azalduz baina batez ere Europar Batasuneko egoeran sakonduz. Gehiago delarik, Europar Batasuna ere oso antolakuntza heterogeneoa denez, krisian kaltetuen atera diren herrialdeak aztertuko dira gehienbat. Honetarako hainbat grafiko eta irudi erabiliko ditugu, esanguratsuen diren indizeak analizatu ahal izateko eta bertan, indize horietan esanguratsuen agertzen diren herrialdeak azaltzeko atal bakoitzean. Metodologiari dagokionez, kontuan eduki behar da egunerokotasun handiko gai bati buruz hitz egingo dugula lan honetan zehar, beraz, datu oso berriak erabiliko ditugu. Honen ondorioz, kontuan eduki behar da momentuan momentuko datuak erabiliko direla eta etorkizunean pasa liratekeen ondorioak objetiboki aztertzea ezinezkoa dela momentu honetan, beraz, hainbat hipotesi egingo dira. Batez ere prentsako artikuluak eta datu baseak erabiliko dira informazio iturri nagusi gisa, informaziorik momentukoena eta berriena lortu genezakeen iturriak direlako eta lehen esan bezala, pandemiari buruzko analisi bati buruzko ondorioak ateratzea zaila da pandemia oraindik amaitzear dagoen une honetan, perspektiba gutxi bait daukagulako arazoaren inguruan.

Lehenik eta behin MOE aztertuko dugu, pandemia egoera honetan lehen hitza eduki zuen mundu mailako lehen erakundea izan baitzen eta bere funtzionamendua ulertzen saiatuko

gara. Bere helbururik nagusienak aztertuko dira baina beti ere bere finantzazio prozesua aztertuz, erabakietan zer nolako influentzia izan dezakeen ikusi ahal izateko eta azkenik pandemiaren aurrean MOEk hartu dituen hainbat politika aztertuko dira.

Ondoren, Europar Batasunean birus honek ekarri dituen ondorio ekonomiko eta sozialak azaltzea izango litzateke hurrengo atalaren helburua, EBko webgune ofizialetatik esportatuko datu makroekonomikoak aztertuz, hainbat ondorio esanguratsu ateraz. Europar Batasuna antolakuntza heterogeneo bat dela ulertuz, arazo bakoitzaren aurrean gehien nabarmendu diren herrialdeak azpimarratuko dira. Hasteko, osasunaren alorra azalduko dugu eta honen ostean alor ekonomikora joko dugu, hemen barruan langabezia tasa, zor gordina, turismoaren mendekotasuna eta genero auzia aztertuz. Ondorio makroekonomikoak aztertu ondoren, EBk pandemiari aurre egiteko hartu dituen politikak landu ditugu, lehenik eta behin funts europarrei buruz ikertuz maila globalago batean eta ondoren gure ondorioetatik atera ditugun herrialde kaltetuenetara bideratu diren funtsen banaketa azalduz. Azkenik, EBko funtsen alde onak eta txarrak konparatzen saiatuko gara ea baten batek gailentzen duen ikusteko.

Lanarekin jarraituz, EBak pandemiari aurre egiteko beste puntu garrantzitsu bat aztertu behar izan dugu, hain zuzen ere, txertoak. Beraien banaketa eta prezioak kudeatzeak bere garrantzia eduki du eta batez ere txerto hauen atzean dauden enpresak aztertzea izan da atal honen helburua. Farmazeutikek pandemia honetan sortu dituzten hika mikak izugarriak izan dira eta beraien etengabeko irabaziak harrigarriak izan dira, beraz, irabazi hauek ahalbidetzen dituzten punturik nagusienean jarriko dugu begira, hau da, patenteetan.

Azkenik, aztertu dugun guztiarekin hainbat ondorio nagusi atera ditugu pandemiak sorturiko krisiari lotuta. Ondorio positibo eta negatiboak ateratzea beharrezkoa izango litzateke ikuspuntu anitza emateko krisien inguruan eta azterketa kritiko bat egin dezagun, bada ere, nahiz eta zaila iruditu batzuetan krisien ostean faktore onak ere aurkitu ditzakegu. Etorkizunari dagokionez ere hausnarketa pertsonal bat eman nahi izan dugu, beraz, nahiz eta etorkizunari buruzko ondorioak ateratzea ezinezkoa izan, hipotesi bat bota dugu, hain zalantzarria den etorkizunari begira.

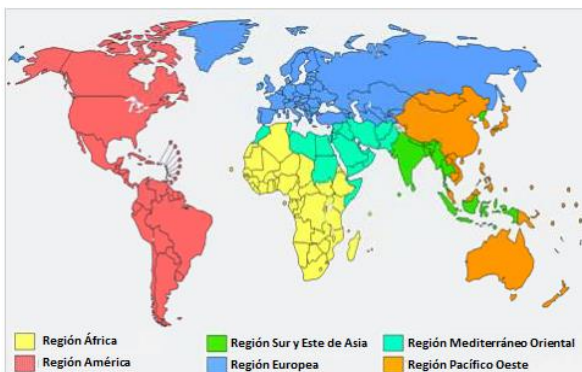
2. MUNDUKO OSASUN ERAKUNDEA

Nahiz eta osasun krisi hau beste hainbat alorretara zabaldu den eta lan honetan zehar batez ere arlo ekonomikoa azalduko den, kontuan eduki behar da bere sustraiak osasun krisi baten ondorio direla. Hau dela eta, txertoen eta produktu hauen atzean dauden enpresen azterketa zorrotza egitea beharrezkoa litzateke. Farmazeutiken politikak eta estrategiak ulertzea beharrezkoa da krisi honen norabidea ulertzeko eta batez ere, krisi honi aurre egiteko ekimenak aztertzeke, beraz, atal honetan MOEren azterketa bat egingo da, zer den azalduz hasiz, finantzaketa prozesuarekin batera bere funtzionamendua ulertuz eta azkenik krisi honi aurre egiteko MOE hartzen ari den txertoen inguruko politikak aztertuz.

2.1. INFORMAZIO OROKORRA

Bigarren Mundu Gerrak ekarri zituen ondorioen ostean, Nazio Batuen Erakundeak (NBE) mundu mailako osasunaren mantenuan eta hobekuntzan oinarritutako organizazioa sortu zuen, MOE hain zuzen ere. Nahiz eta 1948 arte izaera formal bat ez izan, osasun arazoak tratatzeko ikuspegi internazionala, edo gutxienez transnazionala, XIX. mende erdialdetik existitzen zen (Llordachs, 2020). Mundu mailako osasun politikak kudeatzen ditu, batez ere, osasun prebentzio, promozio eta interbentzio politiketan espezializatzen da (Sociedad Argentina de Urologia, 2015). MOEren helburua herri guztien osasun gradu maximoa lortzen da, bere konstituzioan adierazten duenez: ongizate fisiko, mental eta sozial osoa duen estatuak lortzea (Gobierno de España).

1. irudia: MOE-k mundu mailan dituen eskualdeetako ofizinen mapa

Iturria: Sociedad Argentina de Urologia, 2015

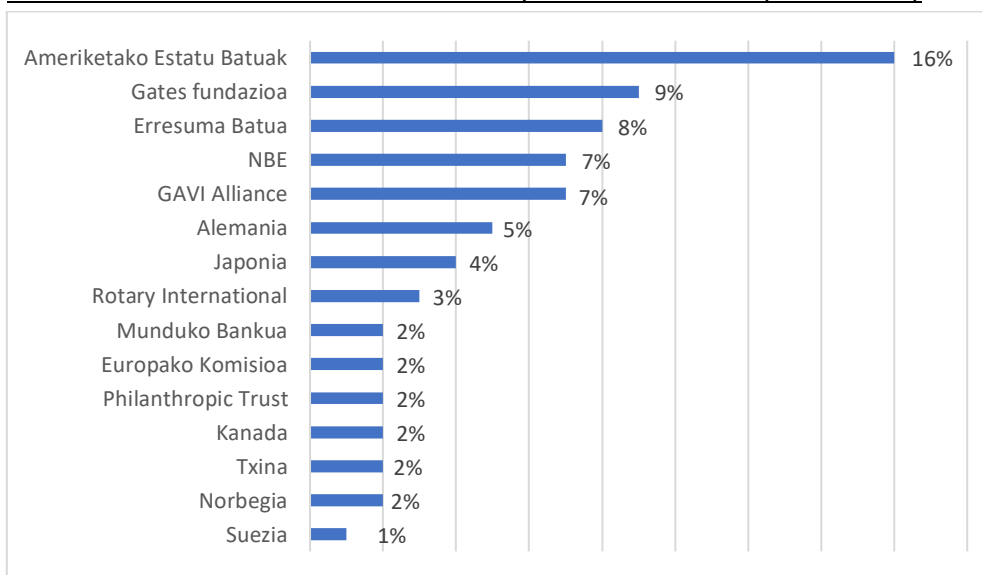
1. Irudian ikusi dezakegunaren arabera, 194 Estatu Kide eta eskualdeetan banatutako 6 ofizina ditu:

1. Afrikako Eskualde Ofizina (AFRO)
2. Europako Eskualde Ofizina (EURO)
3. Hego-Ekialdeko Asiako Eskualde Ofizina (SEARO)
4. Mendebaldeko Pazifikoko Eskualde Ofizina (WPRO)

5. Ameriketako Eskualde Ofizina (AMRO)

MOE bi bidetatik finantziatzen da; salatutako ekarpenetatik eta ekarpen boluntarioetatik. Salatutako ekarpenak kide diren estatuak ordaindu beharreko derrigorrezko kuotak dira, beraien aberastasun eta populazioaren arabera kalkulatuak. Bestalde, ekarpen boluntarioak estatu edo beste entitate batzuetatik etorri daitezkeen ekarpenak dira, entitate hauek fundazio pribatuak, organizazio internazionalak, Gobernu Kanpoko Erakundeak (GKE), unibertsitateak edota NBEk beste agenzia batzuk izan daitezke. Ekarpen boluntarioek ekarpenen %76a osatzen dute eta salatutako ekarpenek berriz, %16a (El Orden Mundial [EOM], 2020a).

1. Grafikoa: MOEren aurrekontuko ekarpenen ehunekoak (2018-2019)

Iturria: Norberak eginga, EOM, 2020b

1. grafikoan ikusi dezakegunez, MOEren aurrekontuan ekarpen handiena duten lehenengo lauen artean, bi estatu; Amerikako Estatu Batuak eta Erresuma Batua, eta bi entitate pribatu ditugu; Gates Fundazioa eta GAVI Alliance. MOE-k 2018-2019an zuen aurrekontua US\$ 4.421,5 milioietakoa izan zen.

Txinako gobernuarekin zorrotzagoa izan nahi zuenez, 2020ko maiatzaren 29an Amerikako Estatu Batuetako presidente Donald Trumpek MOErekin zuen erlazioa moztuko zuela adierazi zuen, koronabirusak sorturiko krisia modu desegoki batean kudeatzea leporatzen baitzion. Presidente aldatetarekin batera, 2021ko urtarrilaren 21ean, Joe Biden, presidentzian jarri berri zen AEB-ko presidente berriak, hainbat agindu betearazle hartu zituen, Trumpen presidentzian hartu ziren hainbat agindu lehengoratzeko; agindu horien artean zegoen MOEa bueltatzea (BBC News, 2020).

Gates fundazioak beraien sozioekin batera txertoak, medikamentuak eta diagnostiko efikazak ematen dituzte eta osasun zerbitzu berritzaileen garapenean inbertitzen dute herrialde pobreenetan. Horretaz gain, gaixotasun infekziosoak prebenitzeko txertoa berrien garapenean inbertitzen dute gehien (Bill&Melinda Gates foundation, 2021). Bestalde, Gavi Alliance 2000. urtean sorturiko nazioarteko erakunde bat da. Bertan, txertoen aliantza mundial baten bitartez, sektore publiko eta pribatuez osatua, herrialde azpigaratuenetan bizi diren umeei txerto berrienganako ekitatezko sarbide bat sortzea du helburu (GAVI, The Vaccine Alliance, 2021).

Bi entitate pribatu hauek, beraz, txertoen sorkuntzan oinarritutako fundazioak dira. Kontuan eduki behar da, txertoak, historiako osasun saileko inbertsio arrakastatsu eta errentagarrienak direla, mozkin handiekin, bizitzan zehar metatzen joaten direnak (GAVI, 2021).

2.2. MUNDUKO OSASUN ERAKUNDEAREN ERANTZUNA PANDEMIA GLOBALAREN AURREAN

Pandemiaren aurrean herrialdeei birusaren kasuak aurreikusten, detektatzen eta hauei erantzuna aurkitzen laguntzen die MOEk, mundu mailako ekimenen bitartez. Egun, COVID-19aren aurkako Erantzun Solidarioaren Funtsa sortu du eta edozein pertsona edo antolakundeek egin diezaiokete donazio bat funts honen bitartez pandemiari aurka egiten laguntzeko (OMS, 2021b). Bere parte diren estatuei orientazioa eta laguntza teknikoko materialez hornitzeko mandatu bat dauka. Pandemia baten aurrean, MOEk hartu beharreko oinarritzko neurria, txertoa produzitzeko hautatu beharreko zepa antipandemikoa aukeratzea izango litzateke eta txerto honen produkzioa beste txertoen prozesuen aurretik jartzea (OMS, 2009). 133 herrialdeetara ari da pertsonal sanitarioa babesteko ekipamendua bidaltzen eta horretaz gain terapia eta tratamenduak eskuratzeko ikerketa koordinatzen du 100 herrialde baino gehiagotan (OMS, 2020a).

Txertoek pandemia honetan duten zeresanaren harira, pandemiaren egoera aprobetxatuz, farmazeutiko eta gobernuak txertoen dosien erosketarako kontratuetako "prezioak puzten" ari direla ohartarazi du MOEk (Economía Digital, 2021). Mendebaldeko herrialdeak beraien txerto propioak sortzen ari dira, ondoren beraien herritarretan erabiltzeko. Bestalde, Errusia eta Txina mendebaldeko potentzietan konpetitzen saiatzen ari dira. "Gerra Hotzaren kutsu bat sumatu genezake egoera guzti honen aurrean, Errusiak bere txertoari Sputnik-V deitu izana ezin da kointzidentzia hutsa izan. "Gerra hotzean Sputnik Momentu bat egon zen, non 1957an errusiarrek beraien satelite artifiziala orbitan jarri zuten." dio Pascal Bonifacek, Estrategia eta Arazo internazionalen Institutu Frantseseko zuzendari fundatzaileak (Brunet, 2021).

Ekitatezkoa ez zen aurreikuspen honen aurrean, MOEk COVAX inizatiba publiko-pribatua bultzatzen hasi zen, 2021erako, herrialde pobreak bi mila milioi txertoz hornitzeko (Marchini, 2021). COVAX proiektua, Alianza Gavi, la Coalición para la Promoción de Innovaciones en pro de la Preparación ante Epidemias (CEPI) eta MOEz osatua dago eta bere helburua COVID-19aren aurkako txertoen garapena eta fabrikazioa bermatzea da; honetaz gain, hauen eskuraketa justu eta ekitatezko bat bermatzea munduko herrialde guztiei (OMS, 2021a). COVAX mekanismoaren bidez, 337milioi dosi banatzea planteatu dute diru-sarrera erdi eta bajuko herrialdeei 2021eko martxoaren hasierarako. Dosi hauen artean 96milioi AstraZeneca txerto (Oxford Unibertsitatean sortua) izango dira, Astrazeneca farmazeutikak sortua eta bestalde 240 milioi txerto Serum Institute (SII) (Indian sortua), izango dira (Agencia EFE, 2021).

Nahiz eta MOEk neurri ekitatiboetan oinarritu beraien ekintza, 2012an, Alison Katzek, Ginebrako egoitza zentraleko kide izan zenak hurrengo hau esan zuen: “MOEren fondoak ekipo mediku eta gaixotasunen tratamenduetara zuzendutako produktu farmazeutikoetara bideratzen dira, prebentzioen neurrietara bideratu beharrean. Prebentzio neurriak ez dute inongo mozkin ekonomikorik sortzen enpresetan.” (TeleSUR, 2016). Honetaz gain, German Velasquez, 20 urte baino gehiagoz MOEn Medikamentuen Programan zuzendari izan zen ekonomistak (Mas, 2021) ondorengo esan zuen: “MOE pribatizazio prozesu baten parte izaten ari da. Betidanik eraman duen rola alde batera uzten ari da, hau da, osasun publikoaren arbitro mundiala izatearena. Karakter aldeaniztun agenzia bat zen sortu zenean eta urte askotan zehar aurrekontua salatutako ekarpenez finantziatua egon zen. Ondoren, Norbegiako lehen ex ministra zuzendari gisa sartu zen unean, aurrekontua handitzen saiatu zen salatutako ekarpen hauen %10 edo %15eko igoera bat eskatuz, baina herrialde industrializatuak proposamen hau baztertu zuten. Honen ondorioz, ekarpen boluntarioak eskatzen hasi zen eta hauek duten ezaugarri nagusia da emailleek aukeratu dezaketela nora doan edo zertarako erabili daiteken diru hau.” (Bañuelos, 2016)

3. PANDEMIAK ERAGINDAKO KRISIA EUROPAR BATASUNEAN

3.1. PANDEMIAK EUROPAR BATASUNEAN SORTURIKO KRISIAREN ONDORIOAK

Pandemiak EBn sorturiko krisiaren ondorioak aztertzerako momentuan bi zatiketa nagusi egin ditugu; lehenik eta behin osasun alorra aztertuko da ondoren ekonomiaren alorra. Garrantzitsua izango litzateke osasunaren alorra azpimarratzea krisiak eragin dituen ondorio ekonomikoak aztertu aurretik, kontuan eduki behar baita krisi honen arrazoia birus batean egon direla eta ez finantza edo ekonomia arloan. Ondoren, osasun ondorioetatik eratorritako ekonomia ondorioak aztertuko ditugu, osasun krisi bat izaten hasi zenak gure gizarteko hainbat aspektutan eragina izan baitu. Lan honetan zehar gehienbat ondorio ekonomikoetan zentratuko gara, beti ere ahaztu gabe beste hainbat alorretan ere eragin

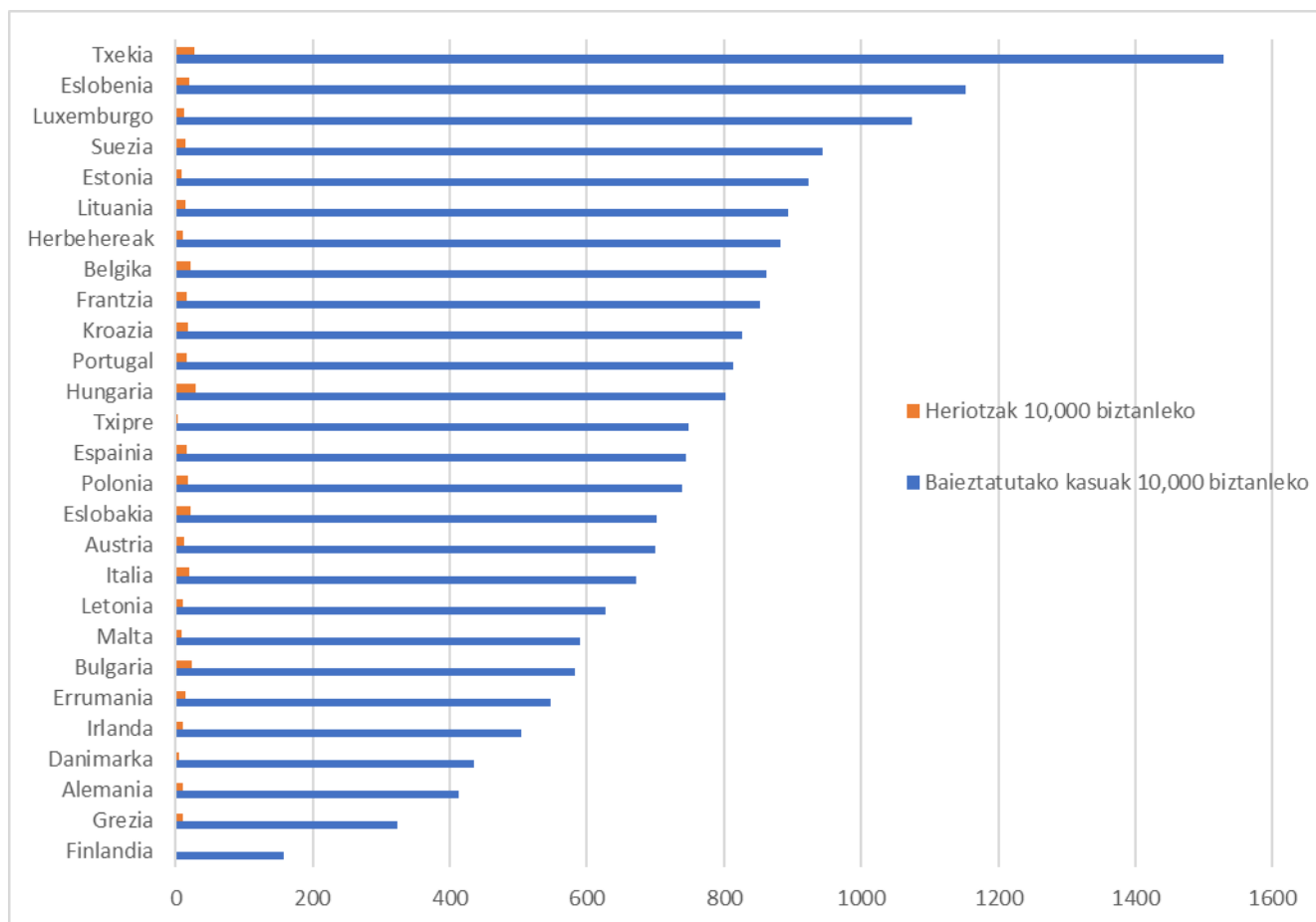
izan duen krisi baten aurrean gaudela. Ondorengo grafiko hauetan kaltetuen nabarmentzen diren herrialdeen egoera azpimarratuko da, esangura maila handiena dutenak eta beraien egoera partikularra identifikatzen saiatuko da.

3.1.1. Osasuna

Lehenik eta behin, birusaren agerraldia kokatuko dugu Europan. 2019ko Abenduan Txinako autoritateek pneumonia biriko bat detektatu zuen eta 2020ko Urtarrilean gertatu zen birusak ekarri zuen lehen heriotza. Urtarrilaren 24an Frantziak Europar kontinenteko lehen kasua detektatu zuen eta Martxorako Europa pandemiaren epizentrotzat hartu zen, heriotza-tasa altuenak zituen lekua delako Txinarekin batera (OMS, 2020b). Mundu mailan COVID-19 birusaren 104.370.550 kasu baieztatu dira eta hauen %20a Europar Batasunekoak dira. Bestalde, Europar Batasunean baieztatutako kasuekiko heriotza tasa %2,42koa da eta mundu mailan berriz %2,18koa (2021eko otsailaren 5a). Datu hauek aztertuz, MOEk adierazten digu Europa pandemiaren epizentro bihurtzen ari zela (Cruz, 2021). Bestalde, Anthony S. Faucik eta beste jakitun batzuk deseskaladaren politiken porrota azpimarratzen dute Europako egoera adierazteko unean (Jiménez, 2020). Atal honetan Europar Batasuneko herrialdeak pandemiaren egoera honetan jasan dituzten heriotzen indizeak aztertuko dira, kontuan harturik COVID-19aren krisia osasun krisi batetik zabaldu den krisi orokor bat izan dela, beharrezkoa izango litzateke lehenik eta behin heriotzetan jartzea begirada.

Ondorengo grafikoetan argi ikusi dezakegu Europar Batasuneko herrialdeak konparatuz ere desberdintasun handiak aurkitu daitezkeela baieztatutako kasuen eta heriotza tasen artean.

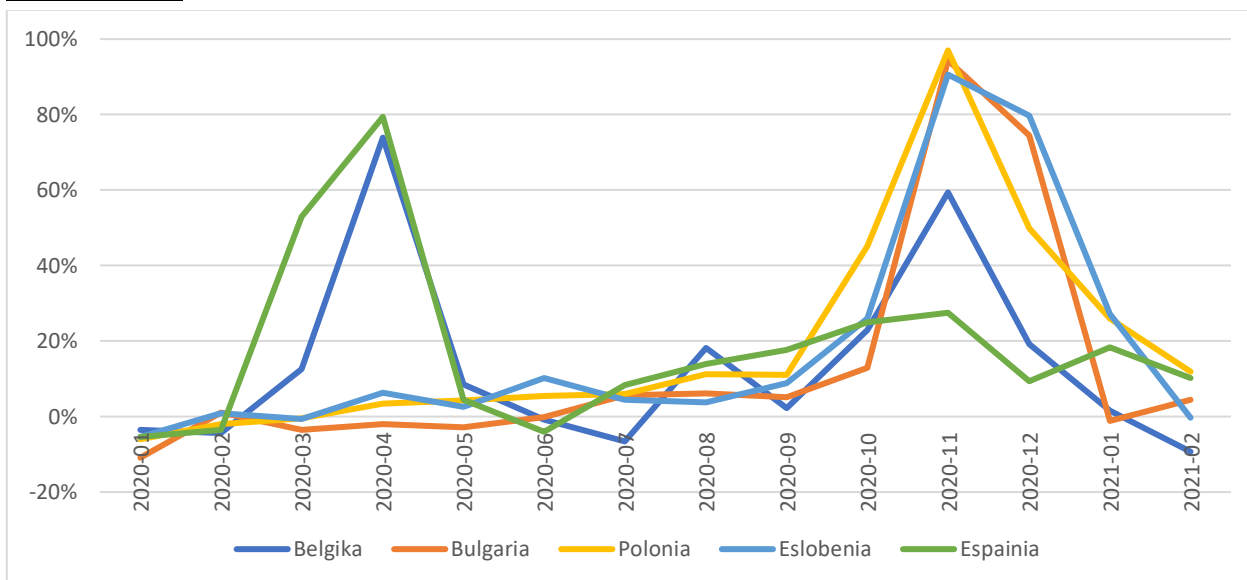
2. Grafikoa: Europar Batasuneko herrialdeetan baieztaturako eta heriotza kasuak 10.000 biztanleko (2021eko Maiatza)

Iturria: Norberak egina, Centro de documentación Europea de Almeria, 2021

2. grafikoa ikusi dezakegunez, ez da korrelazio nabarmenik agertzen COVID-19arekin 10.000 biztanleko baieztaturako kasuen eta heriotza kasuen artean. Adibide gisa jarri genezake Bulgariaren kasua non 10.000 biztanleko 582 baieztatu kasu dituen eta 23 hildako, bestalde Luxenburgoren kasuan 10.000 biztanleko 1073 baieztaturako kasu ditu baina 12 hildako. Ondorioz, ikusi genezake 10.000 biztanleko Luxemburgok Bulgariak baino baieztatu kasu bikoitza dituela baina hildakoen erdia.

3. Grafikoa: Hileko gehiegizko hilkortasun tasa Europar Batasuneko herrialde desberdinen artean (2020)

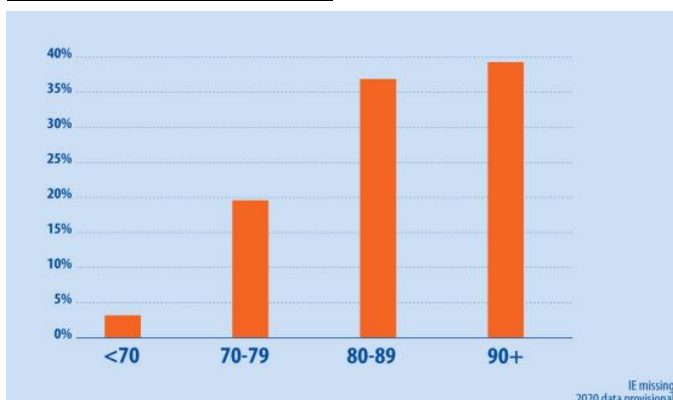
Iturria: Norberak egina, Eurostat, 2021

Adierazlearen informazioa

Gehiegizko heriotza-adierazlea hileko heriotzen kopuruaren aldean erlatiboa (ehunekotan adierazita) kalkulatu da 2016-2019 aldian hil bereko batez bestekoarekiko. Hileko datuak asteko heriotzen datuen arabera kalkulatu dira.

3. grafikoan ikusi dezakegu hileko heriotzen tasek bi gailur nagusi izan dituztela, lehena 2020ko apirilean eta bigarrena, oraindik eta altuagoa 2020ko azaroan. 2020ko apirileko gailurrean nagusitu ziren herrialdeak Espainia (79,40%) eta Belgika (73,90%) izan ziren eta azaroan berriz, Polonia (97,00%), Bulgaria (94,40%) eta Eslobenia (90,60%). Ondorioz, esan genezake herrialde hauek eduki zitzaketela ospitaleetan kolapsorik handiena izateko arriskua, hilkortasun tasa handiak izan bait zituzten une jakin batean.

4. Grafikoa: Asteko gehiegizko hilkortasun tasa Europar Batasunean biztanleriaren urteen arabera sailkatuta (2020)

Iturria: Eurostat, 2020

Heriotzak herrialdeka aztertu ondoren, adinari begirada bat jartzea ere garrantzitsua izango litzateke, kontuan edukitzeko ze adinetako jendea den arrisku mailarik handiena duena. 4. grafikoak adierazten duenez, gehiegizko heriotza totaletatik %96 70 urtetik gorako biztanlerian gertatu ziren. Horietatik %40ko gehiegizko hilkortasuna 90 urtetik gorakoetan gertatu ziren, %37a 80-89 urte bitartekoek eta %20a baino gutxiago 70-79 urte bitartekoek (Cereceda, 2020).

2. Irudia: COVID-19-az infektatzeko, ospitalizatzeko eta hiltzeko harriskua edade talde bakoitzeko

	0—4 years	5—17 years	18— 29 years	30— 39 years	40— 49 years	50— 64 years	65— 74 years	75— 84 years	85+ years
Cases²	<1x	Reference group	3x	2x	2x	2x	2x	2x	2x
Hospitalization³	2x	Reference group	7x	10x	15x	25x	35x	55x	80x
Death⁴	2x	Reference group	15x	45x	130x	400x	1100x	2800x	7900x

Iturria: Centers for Disease Control and Prevention, 2021

2. Irudian ikusi dezakegu urte talde bakoitzeko zenbatean handitzen den arrisku hau eta batez ere ikusi genezake edadekoek arrisku handiagoa dutela COVID-19arekin ospitalizatzeko edo hiltzeko, hala nola, gizabanakoak zahartzen doazen heinean arriskuak geroz eta handiagoak bihurtzen dira.

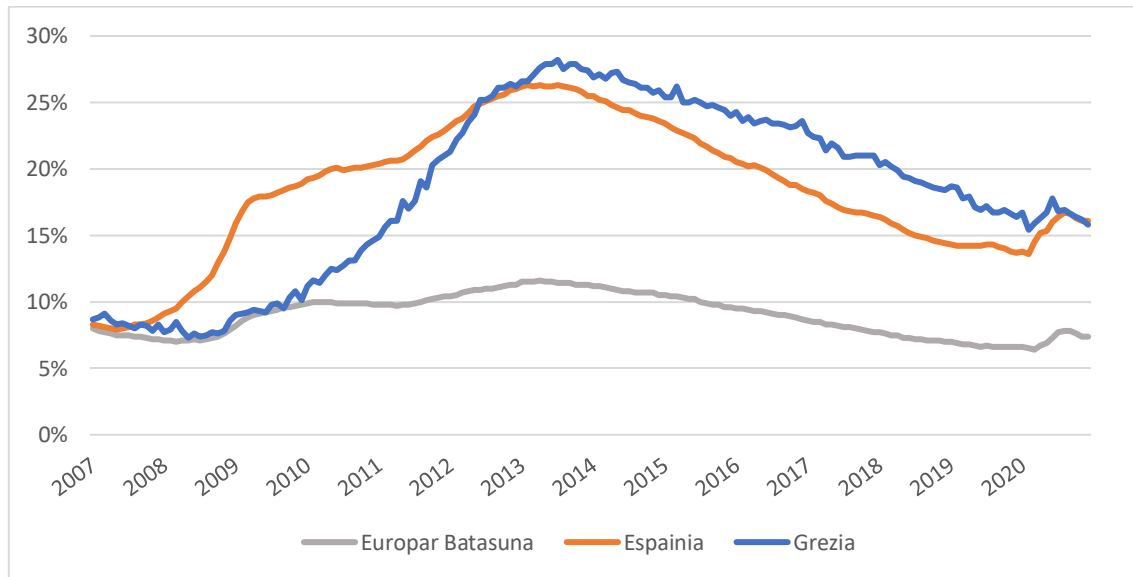
3.1.2. Ekonomia

Eurostaten iturri ofizialetan ikus dezakegunaren arabera, 2020an ekonomiako indize guztiek okerrera egin zuten Europar Batasunean. Ondoren ikusi ditzakegu honen adibide nagusi batzuk hainbat adierazle nagusiak aztertuz; langabezia tasa, zor publikoa, turismoa eta azkenik, genero auzia.

Langabezia tasa

Atal honetan EBko herrialdeen langabezia tasa aztertuko, kontuan izanik EB grafikoan agertzen denean EBko herrialde guztietan langabezia tasaren batz bestekoari deritzogula. Kasu honetan batz bestekoari begiratzuz gehien nabarmendu diren herrialdeak Grezia eta Espainia izan dira, beraz, beraien kasua aztertuko dugu.

5. Grafikoa: Hileko langabezia tasa Europar Batasuneko herrialdeetan (2007-2020)

Iturria: Norberak egina, Eurostat, 2021

Adierazlearen informazioa

Langabezia tasa Lanaren Nazioarteko Erakundeak (OIT) gomendatutako definizio harmonizatuan oinarritzen da, eta batez ere datu iturri harmonizatu batean, Europar Batasuneko Lan Indarreko Inkestan (LFS). Langabetuak 15 eta 74 urte bitarteko pertsonak osatzen duten biztanleria aktiboaren ehunekoa dira: lanik gabe daudenak; eskuragarri daude hurrengo bi asteetan lanean hasteko; eta aktiboki enplegua bilatu dute noizbait aurreko lau asteetan.

5. grafikoko datuak 2007tik hartu ditugu, modu honetara 2008ko krisiak izan zituen ondorioak eta 2020koa pixka bat konparatu ahal izateko. Europar Batasuneko batz bestekoari dagokionez, 2008ko krisiaren ostean pikorik altuena 2013ko apirilean egon zen

%11,5eko langabezia tasarekin eta bestalde, 2020ko krisiaren ondoren %7,8koa izan da erregistratu den tasarik altuena 2020ko irailean.

Europar Batasunean langabezia tasarik altuenak dituzten herrialdeak tarte nabarmenarekin Grezia eta Espainia izango lirateke. 2008ko krisiari dagokionez, 2013ko uztailean %27,9ko langabezia tasa zegoen Grezian eta Espainian berriz 2013ko apirilean %26,3koa. 2020ko krisiari dagokionez jaso diren langabezia tasarik altuenak 2020ko ekainean %17,8 Grezian eta 2020ko uztailean %16,9koa Espainian.

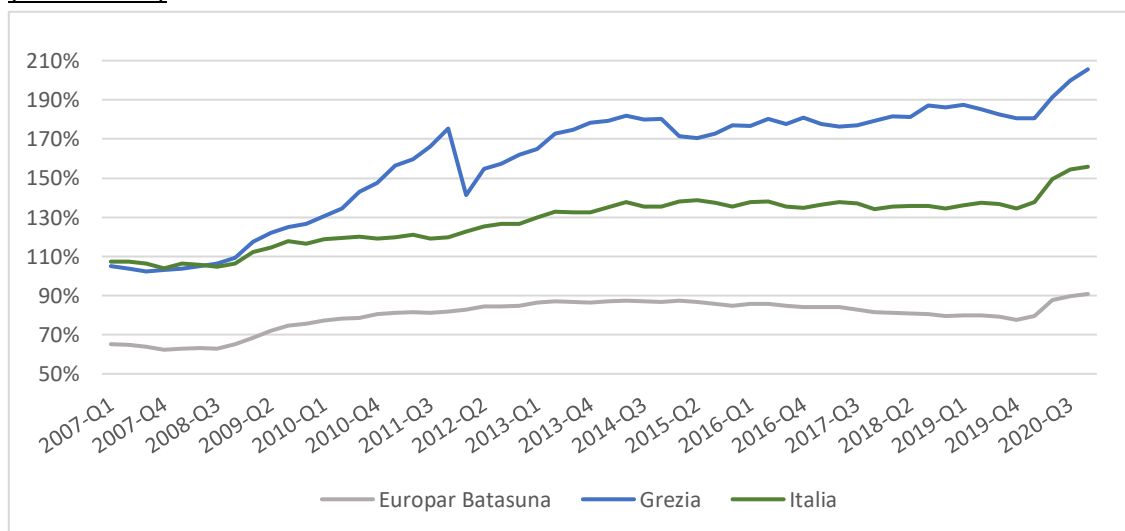
Pentsatu genezake langabezia tasa, 2008ko krisiaren ondorioz eman ziren langabezia tasekin alderatuz, hainbeste igo ez izana, telelanaren ondorio bat izan daitekeela. COVID-19aren pandemiaren egoeraren aurrean hainbat herrialdeek telelana bultzatzeko hainbat lege atara dituzte, enpresak ingurune digital baten aurrean prest egon beharko dutela adieraziz (Boletín Oficial del Estado, 2020). Etxetik lanean jarduten zutenak ez ziren asko duela hilabete batzuk, eta ezustean azkartu da lan munduaren digitalizazioa (Ostolaza, 2020). Telelana 2019an Europan % 5,4 igo zen, eta 2020an ia % 40. Horrela, lehenengo «onura» agerikoena da; telelana ezinbestekoa izan dela pandemiaren aurkako erresilientziarako, «distantzia soziala» mantentzeko neurria izan baita (Radomski, 2020). Hala ere, ezin dira bere alde txarrak ahaztu, hala nola, kostu finko asko (argindarra, Interneta, tokia, jan dietak, ofizina materiala, zenbaitetan baita ordenagailua ere) enpresatik langilearengana aldatzea, lanorduak eta aisialdikoak nahastea, deskonexioa zailtzea, eta sindikatuak bezalako elkartasunezko egituren kontra jotzea (Erro, 2020).

Enpresa-erantzunetan teknologia erabiltzeak katalizatzailerik gisa jardun du, digitalizazio-prozesua bizkortu baitu. Ikuspegi digitala, hazkunderako palanka gisa: teknologiaren aplikazioa ez da mugatzen prozesuak hobetzera edo salmentak handitzera, negozio-aukera berriak eraikitzeko ideia baizik. Ikuspegi digital hori lidergotik partekatzen du erakundeak, eta bere estrategiaren parte zen Covid-19 agertu aurretik ere. Beraz, hainbat enpresek bazuten esperientzia arlo digitalean, eta, beraz, egoera berriari emandako erantzunak, bat-batekoak izanda ere, bere kabuz eman zitezkeen (Zubillaga, Peletier, 2021).

Zor publikoa

Atal honetan, EB-ko herrialdeek duten zor gordina aztertuko dugu. Beste behin EBko bataz bestekoa hartuko dugu abiapuntu eta gehien nabarmendu izan diren herrialdeak Grezia eta Italia izan dira kasu honetan.

6. Grafikoa: Hiru hileroko gobernu orokorren zor gordina Europar Batasuneko herrialdeetan (2007-2020)

Iturria: Norberak egina. Eurostat, 2021

Adierazlearen informazioa

Administrazio publikoen zor gordina hiruhilekoaren amaieran balio publikoaren arabera ordaintzen diren pasibo zibilak dira, pasibo kategoria hauetan: moneta eta gordailuak, zor tituluak eta maileguak. Datuak bateratu egiten dira. Adierazlea BPGaren ehuneko gisa adierazten da (hiruhileko BPGren lau hiruhilekoaren batura), urtaroen arabera doitutako datuetan oinarrituta.

Zor publikoa estatu batek dituen zorren batura da eta Barne Produktu Gordinaren portzentail baten gisa adierazi ohi da. Zor Publikoa/BPG hain zuzen ere, modu honetara herrialde batek bere BPGaren ze portzaintail gastatu beharko zuen bere zorra ordaintzeko adierazten da (Datos Macro, 2021). 6. grafikoan ikusi dezakegunez, EB-ko BPG-arekiko zorraren hazkundearen batz bestekoak hazkunde bat eduki izan ditu bi krisiekin batera, hau da, argi ikusi dezakegu 2008 eta 2020an hazkunde nabarmenak eduki dituela. Herrialde desberdinak aztertuta, Grezia eta Italia dira EB-n BPG-arekiko zor gordinik altuen duten herrialdeak. Europar Batasuneko herrialdeetan batz besteko zegoen zor gordina 2020an %89,8koa zen, Grezian berriz %200-koa eta Italian %150ekoa.

Grezia, bere aberastasunaren laurdena galtzera arte iritsi zen azkeneko zorraren krisi finantzarioan eta eurotik ateratzeko puntuan egon zen. Gaur egun, Europako zorrik altuena daukan herrialde honek, bere zorraren zenbatekorik altuenera iristear dago munduko zor publikorik handiena izatera iritsi arte Japoniaren atzetik (Barcelona, 2020). Europako Batzordearen zorraren iraunkortasun txostenaren arabera, pandemiaren ondorioak

2050era arte sentituko dira zor nazionalean, eta zorraren indizea BPGren % 100etik gora mantenduko da 2040ra arte (Greece Investor Guide, 2020).

Italia, koronabirusaren ondorioz gertatu diren heriotza tasa altuen ondorioz eta herrialdeak jasan duen blokeo ekonomikoaren ondorioz gobernuak gastu publikoa handitu behar izan du bertako herritarrei laguntzeko. Produktibitatearen eta hazkunde ekonomikoaren geldialdiak eragin dute zor publikoak BPGan gero eta pisu handiagoa edukitzera eramanez nahiz eta erlatiboki defizit publiko baxuak izan (elEconomista, 2020). Azkenik, Italia izan da COVID-19ak ekarri duen krisi honi aurre egiteko handitu behar izan den zor publikoa ezeztatzeko eskaera egin duena. Une honetan, euro zonako lehen lau herrialdeetatik hiru garrantzitsuenak iritsi dira %100a baino zor publiko handiagoa izatera (Nieves, 2020).

COVIDaren krisiaren aurrean, zor publikoaren krisi honen testuinguruaren aurrean, Europako Banku Zentralak zor gehiago erosiko du eta likidezia injektatuko du, baina ez ditu interes-tasak murriztuko (Doncel, 2020). Lehenik eta behin, ulertu behar da zor publikoaren errentagarritasuna historikoki maila baxuetara jaitsi dela. Beren aurrezkiak aktibo mota horretan inbertituz errentagarri bihurtzen zituzten inbertitzaile kontserbadore askok beste aukera batzuk bilatu behar izan dituzte. Etekinen jaitsiera handiaren ondorioz, zor publikoak erakargarritasuna galdu du inbertitzaile tradizionalentzat. Hala ere, EBZk hartu du lekukoa, azken 4 urteetako zor publikoaren erosle nagusia izan baita, eta Espainiako zorraren bosten bat baino gehiagoren jabe izan da. Antzeko zerbait gertatu da euroguneko gainerako herrialdeetan. Politika hauekin ez ditu bere aktiboak errentagarri bihurtu nahi, sisteman diru-eskaintza handitu baizik (Gomez, 2019). Covid-19k sortutako egoerak zor-erosketak bizkortu ditu, eta programa hori kontuan hartu gabe ere itzelak izango lirateke, 2 bilioi eurotik gorakoak izango bailirateke. Pandemiak iraun bitartean martxan jarritako larrialdi-programaren bidez bakarrik, ikuskatzaileak 651.810 milioi euro inguru erosi ditu euroguneko zorretan. Horrek herrialdearen finantzaketa-gaitasunari dakartzkion abantailez harago, konfiantza horrek urrundu egiten du duela hamarkada bat eurogunea harien aurka jarri zuen zor subiranoaren krisia gertatzeko arriskua. MAPFRE Economicseko adituek, gainera, astelehenean argitaratutako txosten batean azaldu dutenez, "Arrisku-sariak nabarmen murriztu dira EBZren aktiboak erosteko programen ondorioz", eta horrek "nabarmen lagundu du euroguneko herrialde periferikoetako arrisku subiranoaren eta banku-arriskuaren arteko elkarrekiko elikadura arintzen" (Lozano, 2021).

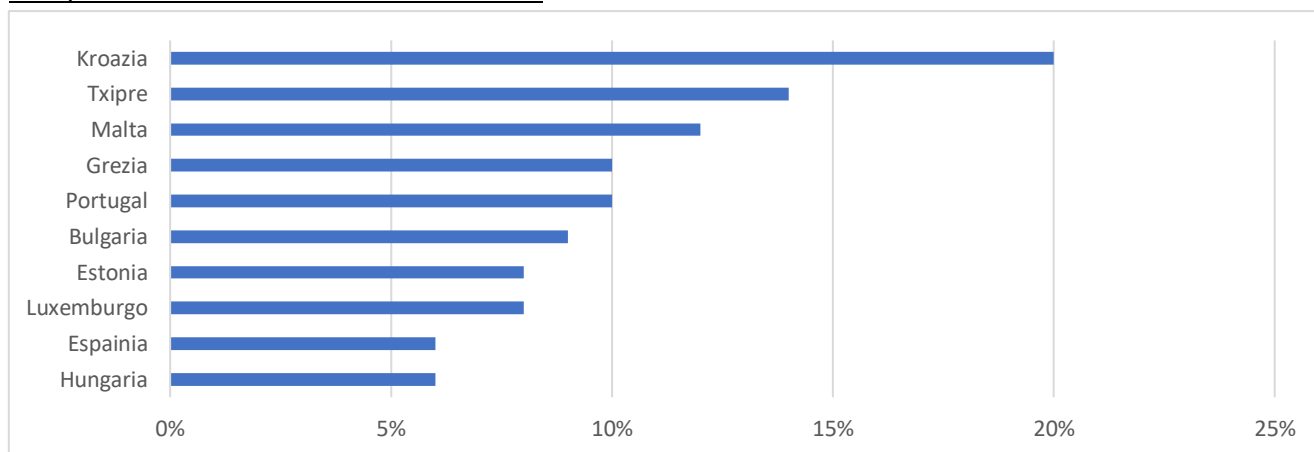
Ekonomistek diote Euro zonako herrialdeen %25aren jabe dela Banku Zentrala, 2,5bilioi eurorena hain zuzen ere eta herrialdeek zergak igo edota gastua gutxitu behar dute zor honi aurre egiteko. EBZk, euro zonan konprometitzen ziren herrialdeei zorraren zati hau ezeztatu diezaioketela proposatu zuen, hauek zorraren baliokide hori beraien ekonomiak ekolojizatzeko eta proiektu sozialak aurrera eramateko erabiltzen bazuten. Erantzun gisa, Christina Lagardek, EBZko burua, 2021eko otsailaren 7an euro zonan metatu zen zor

publikoa ezeztatzea “pentsaezina” zela esan zuen. Bestalde, herrialdeek beraien gastu publikoa zein sektoretan inbertitu behar zuten pentsatzen joan beharko zirela argumentatu zien (Daily Sabah, 2021)

Turismoa

Puntu honetaraino iritsita, esan genezake langabezia tasarik altuena dutenak Grezia eta Espainia direla eta bestalde, zor publikorik handiena dutenak Grezia eta Italia direla. Herrialde hauek amankomunean duten puntu garrantzitsu bat azpimarratzea ezinbestekoa izango litzateke, arrazoitzeko zergatik izan dien krisi honetan kaltetuen atera izan diren herrialdeak: turismo sektorearen pisua BPG-an.

7. Grafikoa: Turismoaren mendetasunik handien duten EB-ko estatu kideak, turismoak duen menpekotasuna BPG-aren %-an neurtuta

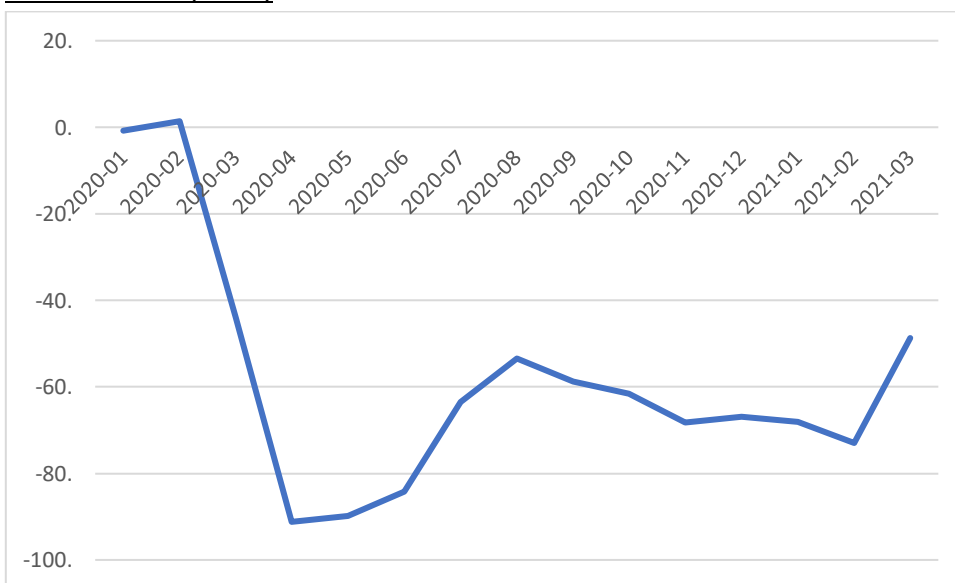
Iturria: Norberak egina, Puentes, 2020

7. grafikoan EBn turismoarekiko mendekotasunik handiena duten lehen 10 herrialdeak ikusi ditzakegu. Bertan Kroazia daukagu lehena bere BPGaren %20ko mendekotasunarekin; eta honen ondoren Txipre, Malta, Grezia, Portugal, Bulgaria, Estonia, Luxemburgo, Espainia eta Hungaria ditugu. Azpimarratzekoa litzateke Italia, Grezia eta Espainia agertu izana lehen 10en artean. Krisi egoera honetan Europar Batasunean turismo sektorea izan da COVID-19aren ondorioz kaltetuena izan den sektorea eta hegaldi komertzialetan eta ostatu turistikoetan pasatutako gauen aldagaiak aztertuz ikusi dezakegu hau (European Parliament, 2021).

Europa da munduko lekurik turistikoena; EBko BPGaren %10a osatzen du, 2,4milioi enpresa daude turismoaren sektorean non %90a pymeak diren, %40ko etorkin internazional ditu, europearren %85ak EB-n igarotzen ditu bere oporrak eta turismoaren sektoreak sortzen duen balio erantsia 0,56koa da euroko.

Koronabirusen pandemiak aurrekaririk gabeko presioa eragiten du EBko turismo-industrian. Nazioko eta nazioarteko joan-etorri gehienak etetea eragin duenez, diru-sarrerak nabarmen murriztu dira, eta likidezia-arazoak sortu dira turismo-operadore guztientzat. Bidaiariak eta enpresek ikuspegi zalantzarriak dituzte. EBn turismoaren inpaktuari dagokionez aurreko urteekin konparatuz %60 eta %90 tarteko erreserben gutxitzea, 6 milioi lanpostuen galtzea estimatu da eta sarreren %85-90eko galerak (Comisión Europea, 2021j). Turismoa aztertzeko hainbat indize aurkitu ditzakegu Eurostaten bertan, hauek adibide gisa hegaldi komertzialak eta ostatu turistikoak adierazten dituztenak dira, bertan, argi ikusi daiteke 2020 urte honetan indize hauek eduki duten gainbehera.

8. Grafikoa: Hegaldi komertzialak herrialde berriemaileen arabera Europar Batasuneko herrialdeetan (2020)

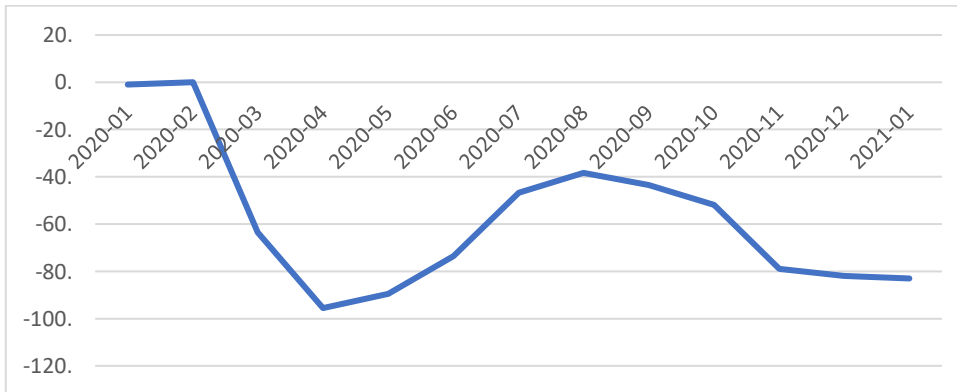

Iturria: Norberak eginga, Eurostat, 2021

Adierazlearen informazioa

Hegaldien datu kopuruen artean, hegaldi instrumentalen arauen arabera (IFR) egindako hegaldi komertzial programatuak eta ez-programatuak (bidaiariak, merkantziak eta posta) daude. Hegaldi kopurua guztira zenbaketa bikoitza duen bazterketa aplikatuz kalkulatzen da herrialde mailan (barne trafikoa) eta EB mailan (EB barruko trafikoa). Datuak aurreko uneko hil beraren aldean uneko hileko ehuneko aldaketan adierazten dira. Datuen iturria Eurocontrol da.

9. Grafikoa: Ostatu turistikoetan igarotako gauak Europar Batasuneko herrialdeetan (2009-2020)

Iturria: Norberak egin, Eurostat, 2021

Adierazlearen informazioa

Ostatu turistikoaren establezimenduen hileko okupazioak egoiliarrek eta ez direnek ostatu turistikoetako establezimenduetan igarotako gauak neurtzen ditu. Datuak uneko hileko ehuneko aldaketan adierazten dira, aurreko urteko hilabete berarekin alderatuta.

8. eta 9. grafikoan ikusi dezakegunez 2020ko Apirilean egon ziren hegaldi komertzialik eta ostatu etan pasatako gauak gutxiak Europar Batasunean. Itxiera eta berrogeialdi gogorak zeuden Apirilean herrialde gehienetan, beraz, herrialde gehienek joera antzekoa eduki dute. Espero da ostatu eta jatetxeetan sarrerak %50ean jeistea, tour operatzaile eta agentzietan %70a eta aerolinea eta gurutzaontzietan %90a. Europak munduko turisten erdia erakartzen du eta Europar Batasuneko herrialde askoren sektorerik garrantzitsuena da turismoa (European Parliament, 2021).

Genero auzia

Pandemiarekin batera, emakumeenganako indarkeria, zehazki indarkeria domestikoa areagotu egin da. Honen ondorio izan dira hainbat faktore, horietako batzuk bizitzako baldintza mugatuak edukitzea, tratatu txarren emaleekin isolamendua, mugimendu mugatzea eta espazio publikoak hutsik egotea.

Emakume eta nesken aurkako indarkeria areagotu egin da munduko herrialde guztietan. Nahiz eta blokeo neurriek birusaren propagazioa gelditu, emakume eta nesken aurkako indarkeria domestikoa gertatzea bultzatzen dute, pertsonak gero eta isolatuagoa baitaude etxeetatik eta egoera honetan daudenei laguntzeko baliabideetatik ere urrunago aurkitzen dira (ONU MUJERES, 2021). 2020ean, genero ikuspegiaren falta nabari izan da pandemiaren

aurka hartu diren plangintzan eta honen ondorio izan dira genero indarkeria kasuen igoera esanguratsua mundu osoan zehar. Konfinamenduan zehar, genero indarkeria kasuen denuntziak gutxitu egin ziren, baina hau emakumeak eguneko 24 orduak beraien erasotzaileekin bizitzen ari zirenen ondorio izan zen, etxetik atera eta salatzeko posibilitatea gutxitu zirelarik. Indarkeriaren aurkako Interneteko bilaketak eta biktimak laguntzeko deien zenbatekoa esponentzialki bidertu dira. Datu gisa esan dezakegu, Espainian 2020ko apiriletik martxora (konfinamendu gogorrena egon zen garaian), indarkeriaren biktimen arretarako online kontsultak % 650ez biderkatu ziren. Gainera, ondorengo azterketetan frogatu da deiak eta salaketak konfinamenduan baino gehiago areagotu zirela deskonfinamenduan, erasotzaileek biktimen gaineko eguneroko kontrola izateari utzi ziotenean (Marban, 2020). Julia Smithek erakutsi zuen azken osasun-krisietan emakumeen eginkizuna ez dela kontuan hartu, eta, gainera, ondorengo ikasketa akademikoen % 1 baino gutxiago aritu direla eragin hori aztertzen. Global 50/50ek 55 herrialdetako informazioa jasotzen du bere webgunean, eta horietatik 26k baino ez dituzte sexuaren arabera bereizten baieztaturako kasuen eta heriotzaren datu eguneratuak (Global Health,2021).

Genero indarkeria alde batera utziz, kontuan eduki behar da emakume proletarioek beste hainbat biolentzia sistematiko jasan dituztela krisi honen aurrean. Zentzu horretan, milaka emakume proletariok soldatapeko lanaren beharrari eta unitate familiarreko kideen zaintzari aurre egin behar diete, lehen baino era nabarmenagoan. Emakume askok euren lanak utzi behar izan dituzte euren haurren edo familiako beste kide batzuen zaintzarako beste bitarteko sozialik bermatu ez delako. Hainbat faktore direla medio, emakume asko familiarreko laguntzarik gabe topatzen dira eta horiek dira kasu gogorrenak; izan ere, nork zaintzen du haurra lanera joan behar badu eta eskolak itxita badaude? Egoera horretan, gainera, beste emakume batzuk euren etxeko betebeharrekin bateragarria izan daitekeen soldatapeko lanaren bila, lanaldiaren murrizketa eskatu behar izan dute, eta jada baxuak ziren soldatak oraindik ere miserableago bilakatu dira. Lanaldi osoan jarraitzera behartu dituzten beste emakume asko, estres maila oso altuak pairatzen ari dira, eta horrek ondorio lazgarriak izango ditu euren osasunean.

Aipagarria izan da, bestalde, etxeko langileen kasua. Lan araubide orokorretik kanpo kokatzen den sektore honek, lan-harreman prekarioenak barne biltzen ditu. Horretan lan egiten duten emakume askok kontraturik gabe lan egiten dute, eta asko eta asko atzerritarrak dira. Horretaz gain, Gizarte Segurantzaren alta emanda egonda ere, ez dute langabezia prestazioa jasotzeko eskubiderik. Jakina den informazioa hori izanik, gobernua neurri aringarrien artean etxeko langileentzako ez-ohiko «diru-laguntzak» jarri ditu martxan (Santander, 2020).

3.2. EUOPAR BATASUNAK PANDEMIARI AURRE EGITEKO HARTU DITUEN POLITIKAK

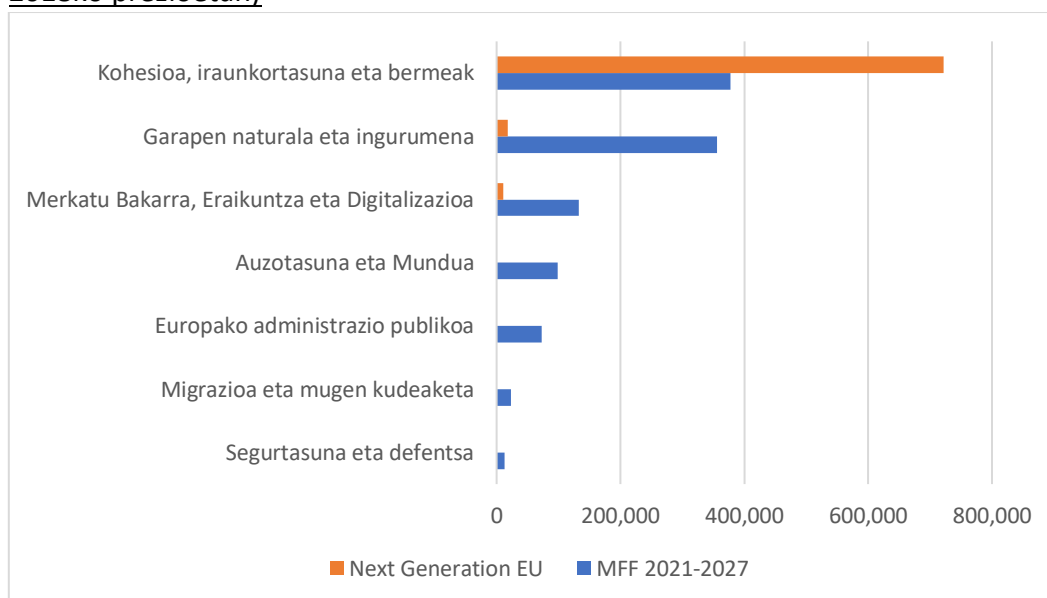
COVID-19aren pandemiak eragindako krisiaren aurrean Europar Batasunak hainbat Funts sortu ditu krisi honek eragindako ondorioei aurre egiteko. EBren epe luzerako aurrekontua, Next Generation EUrekin batera, EBren aurrekontuaren bidez inoiz finantzatu den pizgarripaketerik handiena izango da. Guztira, 1,8 bilioi euroko laguntza emango du COVID-19ren ondorengo Europa berreraikitzeke, ekologikoagoa, digitalagoa eta erresilienteagoa izango dena. Bost funts nagusi elkarrekin ari dira lanean EBko herrialde guztietan garapen ekonomikoa babesteko, Europa 2020 Estrategiaren helburuekin bat etorriz (Comisión Europea, 2021f).

- Eskualde Garapeneko Europako Funtsa (EGEF): eskualde Garapeneko Europako Funtsaren helburua da Europar Batasunaren barruan kohesio sozioekonomikoa indartzea, eskualdeen arteko desorekak zuzenduz (Comisión Europea, 2021d).
- Europako Gizarte Funtsak (EGF) pertsonengan inbertitzen du eta Europar Batasun osoan enplegu- eta hezkuntza-aukerak hobetzea du helburu. Era berean, pobrezia atarian dauden pertsonen egoera hobetu nahi du (Comisión Europea, 2021e).
- Kohesio Funtsak EBko batez besteko errentaren % 90 baino per capita RNB (errenta nazional gordina) txikiagoa duten estatu kideentzat da Kohesio Funtsa. Desberdintasun sozioekonomikoak murriztea eta garapen iraunkorra sustatzea du helburu (Comisión Europea, 2021c).
- Landa Garapenerako Europako Nekazaritza Funtsak (LGENF) nekazaritza-politika bateratuak landa-eremuen bizitasuna eta bideragarritasun ekonomikoa babesten ditu, landa-garapenari laguntzeko ekintzen eta finantzaketaren bidez (Comisión Europea, 2021a).
- Europako Itsas eta Arrantza Funtsaren aplikazio-eremuak honako hauetarako laguntzak jasotzen ditu: AKFrentzat, itsasoko baliabide biologikoak kontserbatzeko, baliabide horiek ustiatzen dituzten arrantza eta flotak kudeatzeko, ur gezako eta akuikulturako baliabide biologikoak kudeatzeko, eta arrantzako eta akuikulturako produktuak eraldatzeko eta merkaturatzeko, jarduera horiek estatu kideen lurraldean edo Batasuneko arrantza-ontziek edo estatu kideetako herritarrek egiten dituztenean (Fondo Europeo Marítimo y de Pesca, 2021).

EBko eskualde guztiek jaso ditzakete EGEF eta EGF. Baina gutxien garatutako eskualdeek bakarrik jaso dezakete Kohesio Funtsaren finantzaketa. Next Generation EU EBren aurrekontu arruntaren osagarri bat da, COVID-19k eragindako berehalako kalte ekonomiko eta sozialak konpontzeko sortu dena. Helburua da pandemiak EBko herrialdeetako ekonomietan izan duen eraginari aurre egitea inbertsioekin eta erreformekin, bai ekonomia bai enplegua jasangarriagoak eta erresilienteagoak izan daitezen eta etorkizuneko

egoeratarako sendo prestatuta egon daitezten. 750 milioi euroko aldi baterako berreskuratze-tresna bat da, eta koronabirusen pandemiak eragindako berehalako kalte ekonomiko eta sozialak konpontzen lagunduko du. COVID-19ren ondorengo Europa ekologikoagoa, digitalagoa, erresilienteagoa eta egungo eta etorkizuneko erronketara hobeto egokitua izango da. Next Generation EU finantzatzeko, Europako Batzordeak — Europar Batasunaren izenean — estatu kide askok baino kostu hobeko maileguak lortuko ditu merkatuetan, eta zenbatekoak birbanatuko ditu (Comisión Europea, 2021g).

10. Grafikoa: Urte anitzeko finantza-zirriborroa 2021-2027 eta Next GenerationUE (2018ko prezioetan)

Iturria: Norberak egina, Council of the European Union, 2020

Adierazlearen informazioa:

Gaur egungo prezioak 2018ko zenbatekoei urtero % 2ko deflektore finkoa aplikatuz kalkulatu dira.

10. grafikoan ikusi dezakegu Europar Batasunak krisiari aurre egiteko emango dituen bi funtsik nagusienak zein sektoretara bideratuta egongo diren; Next Generation EU eta Multiannual Financial Framework (MFF). Europako Parlamentuak 2020ko abenduan zirriborro hau onartu ondoren, 2021-2027 aldirako EBren urte anitzeko finantza-esparrua ezartzen duen Erregelamendua onartu zuen Kontseiluak. Erregelamendua 1.0743 bilioi euroko epe luzerako aurrekontua aurreikusten du EB-27rako, 2018ko prezioetan, eta bertan sartu da Europako Garapen Funtsa. Next Generation EU berreskuratze-tresnarekin batera (750 000 milioi euro), aurrekontuak aukera emango dio EBri 1,8 bilioi euroko aurrekaririk gabeko finantzaketa emateko datozen urteetan, COVID-19 pandemiaren

berreskurapena eta EBren epe luzerako lehentasunak sostengatzeko hainbat jardueraremutan (Consejo Europeo, Consejo de la Unión Europea, 2020).

Lanaren zati honetan Next Generation EU Funtsaren diru laguntzarik handienak jaso dituzten herrialdeak aztertuko dira eta Estatu hauek diru honen banaketa zein sektoretan egin duten aztertuko da. Funts publikoen kopuru handi horretatik, Italia eta Espainia, Covid-19 izeneko tsunamia zorrotzago jasan duten herrialdeak, dira laguntza handienak jasoko dituztenak, guztira 349.000 milioi. Hau da, Europako Batzordeak Europa suspertzeko bideratzen dituen 100 eurotik ia erdia Hegoaldeko ekonomietan inbertituko da (Comisión Europea, 2021g). Horretaz gain, Next Generation EU aurrera eramateko Estatuen planek honako baldintza hauek bete behar dituzte:

- Gastu osoaren % 37, gutxienez, klimaren aldeko ekintzaren helburuak babesten dituzten inbertsio eta erreformetara bideratu behar dute.
- Gastuaren % 20, gutxienez, trantsizio digitalari laguntzeko erabili behar dute.
- Inbertsio eta erreforma guztiek ingurumenari kalte nabarmenik ez eragiteko printzipioa errespetatu behar dute.
- Batasunaren finantza-interesak babesteko neurri irmoak proposatu beharko dituzte, batez ere iruzurra, ustelkeria eta interes-gatazkek prebenitzeko (Gobierno de España, 2021).

3. Irudia: COVID-19aren krisiaren ondoren banatu diren funts europarrak milioi eurotan(2020-07)

FUENTE: Elaboración propia

GRÁFICO: Carlos G. Kindelán

Iturria: Carlos G. Kindelán, 2020

3. Irudian ikusi dezakegu Italia, Espainia eta Grezia izan direla batez ere funtsik gehien jasoko dituzten herrialdeak, ondoren Portugal eta Frantziarekin jarraituz. Hemendik

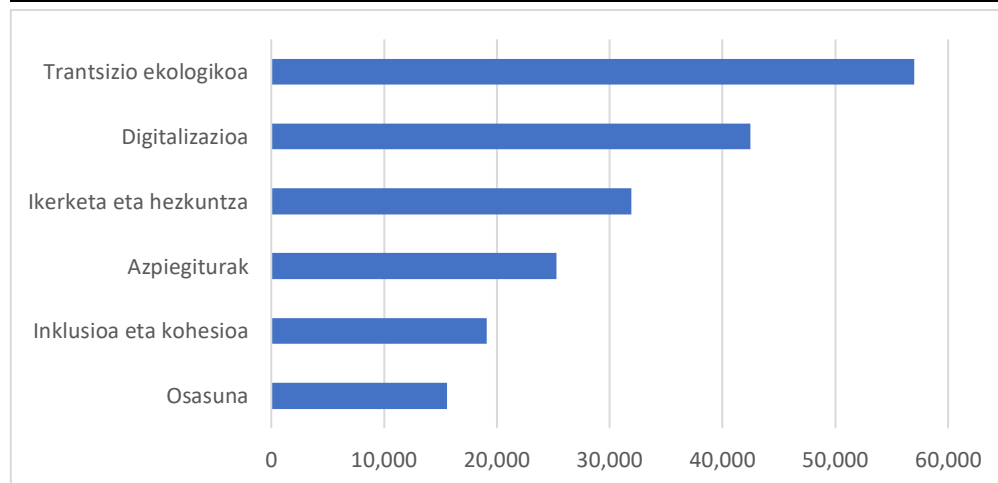

maileguetan emango diren laguntzen nondik norakoa aztertuko dugu, kontuan harturik funts hauek Next Generation EU izenez izendatzen direla eta Italia, Grezia eta Espainiaren kasua aztertuko ditugu beti ere kontuan izanik zenbateko hauek denboran zehar aldaketa batzuk izango dituztela.

Italia

Italiaren kasuan, guztira Next Generation EU funtsaren 191.500 milioi euro banatuko dira sei arlo nagusitan, Italiak koronabirusaren krisitik atera eta epe luzerako hazkunde jasagarria bultzatzeko. Ondorengo grafikoan ikusi dezakegu zein sektoreri bideratuta joango diren funts honen zati bakoitza.

11. Grafikoa: Italiaren Next Generation EU Europako funtsaren banaketa sektoreka (2021)

Iturria: norberak egina, Expansión, 2021

11. grafikoan ikusi dezakegu Italian Next Generation EU funtsa zein sektoretara bideratuta dagoen. Draghiren planak herrialdearentzat beharrezkoak diren beste erreforma batzuk jasotzen ditu, hala nola administrazio publikoarena, prozedura burokratikoak sinplifikatzeko, eta justiziarena, prozesuak bizkortzeko, aldi baterako kontratazioak gehituz, besteak beste (Expansión, 2021).

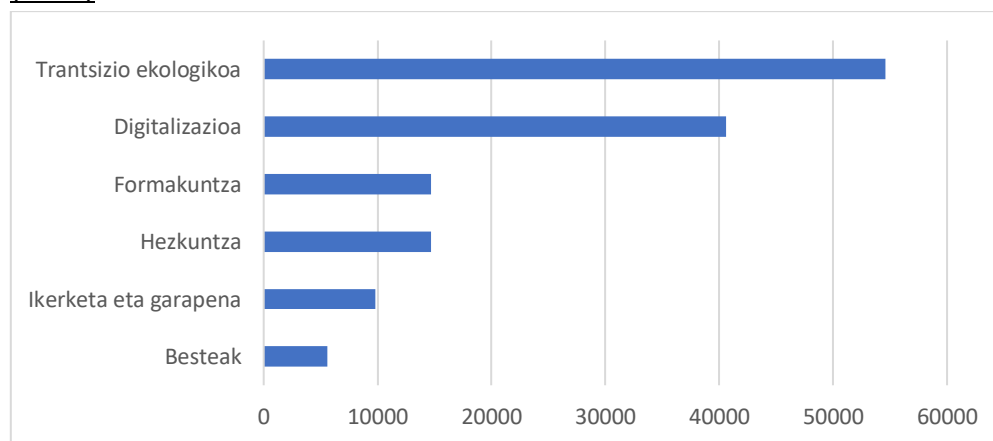
Gobernuak adierazi zuenez, helburua "Administrazio publikoa modernizatzea, ekoizpen-sistema indartzea eta pobrezia, gizarte-bazterketari eta desberdintasunari aurre egiteko ahaleginak areagotzea da, hazkunde ekonomiko iraunkor eta iraunkorrari berrekiteko, azken hamarkadetan Italiako hazkunde blokeatu duten oztupoak kenduz". "Aurreikusitako inbertsioek eragin nabarmena izango dute aldagai makroekonomiko nagusietan, eta nabarmen hobetuko dituzte lurralde-desberdintasunei eta gazteen eta emakumeen enpleguari buruzko adierazleak" (EIEconomista, 2021).

Draghi planak arreta berezia eskaintzen die gazteei, krisiaren eragina gehien pairatzen dutenei. Neurri berritzaileen artean hipoteka bat kontratatzen laguntzeko berme publiko bat dago. Europako funtsen % 40 hegoaldeko eskualdeetan bilduko dira, abiadura handiko tren bezalako azpiegiturekin, lurralde-kohesioa bultzatzeko asmoz. Italiako plana lau erreforma handitan egituratuta dago: Administrazio publikoaren modernizazioa eta burokraziaren murrizketa; justiziaren erreforma, epaiketen denborak % 40 murrizteko sektore zibilarentzat eta gutxienez % 25 zigor-sektorearentzat; legeak sinplifikatzea eta herritarren edo enpresen eguneroko bizitzan "eragin negatiboa" duten legeak indargabetzea; eta lehia bultzatzeko eta monopolio-gehiegikeriekin amaitzeko neurriak. Draghi, gainera, uztailaren amaiera baino lehen PFEZaren berrikuspena egitea aurreikusten du, kargaren egitura arrazionalizatzeko eta zerga-karga pixkanaka murrizteko, aldi berean finantza publikoen progresibitate eta oreka zainduz. Erreforma honekin iruzur fiskalaren tasa jaitsi eta emakumeen eta gazteen enplegua handitu nahi du (Sanhermelando, 2021).

Espainia

Espainiaren kasuan, Pedro Sanchez Espainiako Gobernuko presidentek Next Generation EU berreskuratze-funts europarrak kudeatzeko eta garatzeko plana diseinatu du, eta, horren arabera, Espainiak 140.000 milioi euro jasoko ditu transferentzietan eta kredituetan 2021-2026 aldian (Bartual, 2021).

12. Grafikoa: Espainiaren Next Generation EU Europako funtsaren banaketa sektoreka (2021)

Iturria: Norberak egina, Bartual, 2021

12. grafikoan ikusi dezakegu Italian Next Generation EU funtsa zein sektoretara bideratuta dagoen. Berreskuratze eta erresilientzia Mekanismo Europarra (MRR): Espainiak 140.000 milioi euro eskuratuko ditu 2021etik 2026ra bitartean. Herrialde bakoitzari esleitutako

zenbatekoa adierazle demografikoetatik, per capita BPGd-tik, azken 5 urteetako batez besteko langabezia-tasatik eta pandemiaren ondoriozko beherakada ekonomikotik abiatuta kalkulatu da. Planek estrategia zehatzak izan behar dituzte, Europako seihilekoko txosten berrienetan identifikatutako estatu kide bakoitzaren berriazko erronkei aurre egiteko (Gobierno de España, 2021). Gobernuak Europako berreskuratze-planaren 10.000 milioi bideratuko ditu despopulazioaren aurka borrokatzeko eta berrikuntza eta jasangarritasuna landa-eremuetako Espainiara eramateko. 130 neurri hartuko ditu hamar jarduera-ardatzetan, eremu horietan eskubide- eta genero-berdintasuna bermatzeko. Gainera, "despopulazioaren eta landa-eremuaren aurkako borroka zintzoa, irmoa eta konprometitua" dela esan du. Etorkizuna duten herriak: herriaren kohesiorako eta eraldaketarako plan bat izenburuarekin, udalerrri txikiak berreskuratze berde, digital, genero ikuspegi inklusibo batean sartzeari bermatu nahi duten neurriak ematen ditu. Sanchezen arabera, gainera, ekintzaitzarako aukerak sortuko ditu, eta karbonoa kentzen eta klima aldaketaren aurka borrokatzen lagunduko du. Hiri handietako egoitzak eta erakundeak deslokalizatzeko eta lurralde osoan zabaltzeko plan bat ere jarri dute martxan (LaVanguardia, 2021).

Adibidez Ayusok, Madrilgo Erkidegoko presidentek (Populares, 2021) gobernuak sektore pribatura jotzea erabaki du, lan eskergari aurre egiteko baliabide publikorik ez dagoela argudiatuta. Hala jasotzen da kontratuaren baliabide nahikorik ez dagoela dioen memorian, eta horren bidez justifikatzen dute enpresei enkargatu behar zaizkiela lan horiek. "Pandemiak eragindako krisiaren aurrean Next Generation EU aldi baterako tresnaren neurriak ezartzeko premia, egin beharreko lanen ezaugarriak eta erronka horri aurre egiteko baliabide gutxi daudenez, Europako Funtsak Kudeatzeko Arloek laguntza tekniko espezializatua behar dute zereginak behar bezala gauzatzeko", nabarmendu dute dokumentuan (Sanchez, 2021b).

Gainera, oso litekeena dela Espainiak inoiz ez jasotzea 140.000 milioi euro. Espainiako Gobernua kopuru horren erdiari uko egiten ari baita, oraingoz behintzat, Ekonomia Ministerioiko eta Moncloako (gobernuaren egoitza) iturrien arabera. Oraingoz, Espainiak 2021-2023 aldirako diru laguntzak eskatuko ditu, baina maileguen 70.000 milioi euroak ez zaizkio interesatzen, azken finean, zorpetze handiagoa ekarriko lukeelako. Ekonomia Ministerioak esan du egungo planak 2021-2023 aldira arte baino ez doazela, eta diru-laguntzak nahikoa izango direla denbora horretan finantzaketa-beharrak asetzeko. Eta Moncloak azpimarratu du denbora nahikoa egongo dela 67.300 milioi euro eskatzeko maileguetan, beharrezkoa izanez gero. EBko berreskuratze-funtsetik Espainiari esleitutako zenbateko osoak (140.000 milioi euro) BPGaren % 11,2ko pizgarri ekonomikoa emango zukeen. Espainiak paketeko maileguen zatiari benetan uko egiten badio, BPGren hazkunde

zenbatetsia % 5,8 apalagoa izango litzateke sei urtean. Arrazoi boteretsu batzuk daude honetarako. Alde batetik, EBZaren larrialdiko aktiboen erosketen boladak herrialdeek ordaindutako interes-tasak minimora murriztu ditu: aste honetan soilik, Espainiako eta Italiako Altxorraren bonuek etekin negatiboa zuten bonuak jaulki zituzten, eta horrek esan nahi du benetan kobratzen ari direla zorpetzeko. Ondorioz, pizgarri gutxiago daude EBri maileguak eskatzeko, nahiz eta oso merkeak izan (Perez, 2020).

Grezia

Greziako Gobernuak Next Generation EU funtsaren ia mailegu guztiak bideratuko ditu, hau da, 12.500 milioi euro inguru enpresa pribatuek egin beharreko inbertsioetarako. Greziak Europako Batzordeari egingo dion proposamenak enpresei maileguak ematea aurreikusten du, horiek finantzatzeko Greziako zein Europako kreditu-erakundeek ere onartu dituzten inbertsioetarako, horrela iraunkortasuna bermatzeko moduren bat ziurtatuz (Gobierno de España, 2020b).

Proiektu estrategiko batzuetara bideratuko da, hala nola errepideak, eraginkortasun energetikoko esku-hartzeak, zerbitzu fiskalaren digitalizazio osoa eta sistema judizialaren erreforma. Next Generation EU Europar Batasuneko pandemiaren berreskurapenerako funtserako Greziaren aurkezpena "iraultzaile" gisa deskribatu da, funts publiko eta pribatuak palanka gisa erabiltzea baitu helburu, batez ere Greziako ekonomia eredu arrotzago baterantz birbideratzeko (Greece Investor Guide, 2020). Emakiden % 88,8, edo 8,3 milioi euro, energia berriztagarrien proiektuetan inbertituko direla esan du, baita uharteak kontinenteko elektrizitate-sarearekin, 5G sarearekin eta auto elektrikoetarako azpiegiturekin lotzean ere. 8,1 mila milioi euro gehiago emango dira enplegua mantentzeko, gaitasunak garatzeko eta inbertsio pribatuak finantzatzeko. Berreskuratze eta erresilientzia plana, kontsulta publikora irekia, 12,7 milioi euro EBko maileguak ere erabiliko ditu, Greziaren ekonomia berdeagoa eta esportazioagoa izateko finantzaketa-proiektuetan inbertitzaile pribatuak erakartzeko (EURACTIV, 2020).

Next Generation EU funtsaren nondik norakoak aztertu ondoren, datu azpimarragarri bat analizatzea beharrezkoa litzateke. Gure aurreko atalen analisisen ondorioz ohartu gara langabezia tasari, zor gordinari eta turismoaren mendekotasunari dagokionez daturik kezkagarrienetarikoak dituen EBko herrialdea Grezia izango litzatekeela. Argi ikusi daiteke krisi honen aurrean, iada hamarkadetan zehar indize kezkagarriak arrastatzen zeramatzan herrialde honek jasan ditzakeela ondoriorik handienak iada ahul zegoen herrialde honetan. Historian atzera botata galdetzen gara ea nola den posible 2007an Espainiaren antzeko erosketa-ahalmena zuen gizartea EBko herrialderik pobreenetako bat izatea gaur egun, soldatarik txikienekin eta emigratio handienarekin, batez ere gazte prestatuenen artean,

Alemaniak eta antzeko herrialdeek xurgatzen -eta, beraz, laguntzen dute- baitituzte (Valero, 2018). Europak garesti ordainduko zituen Greziarekin egindako akatsak. 2009ko urrian Greziako krisia piztu zenetik, Atenasen politika ekonomikoa Europako Batzordeak, Nazioarteko Diru Funtsak (NDF) eta EBZk zuzendu dute. Beraz, egungo egoeraren erantzukizuna kudeatzaile horiei dagokie hein handi batean. Greziako soldatak % 37 murriztu ziren; pentsioak, % 48raino; enplegu publikoa, % 30; kontsumoa, % 33. Politika hauen ondorioz defizita % 15,4tik % 3,5era murriztu zen 2009 eta 2014 artean. Greziako krisiaren kudeaketa hasierako akats larri batetik abiatu zen 2010eko maiatzean. Philippe Legrainek, Jose Manuel Barroso Europako Batzordeko presidentearen aholkulari ohiak, galdera hau egin du: "Zergatik izan ziren Europako agintariak hain krudelak eta ergelak?". Legrainen ustez, "Greziako herriaren ongizatea axola ez zitzaielako izan zen, banku frantziarrak eta alemaniarrek erreskatatzea baizik", eta "Merkelek eta Europako beste politikari batzuek ez dute onartu nahi 2010ean akats izugarri bat egin zutela". Strato Ramoglou irakasleak adierazi duenez, "2013tik, erreskatearen diruaren % 90 zuzenean bideratu zen Greziaren zorra erosita inbertsio toxikoak egin zituzten bankuetara" (Missé, 2015).

Herrialde bakoitzaren politikak aztertu ondoren, oraingo krisiari begira, asko dira berreraikuntzako funts europarrak iristearen aurrean sortutako itxaropenak. Ez bakarrik iragarritako milioika euroek krisia gainditzeko lagundu behar dutelako, baizik eta proiektuak behar bezala hautatzearen eta, ondoren, kudeatzearen mende egongo delako berreskuratze-prozesu horrek etorkizuneko erronkei erantzungo dien eraldaketa eta modernizazio ekonomikoa finkatzea (NUEVECUATROUNO, 2021). Hala ere, funtsen onurek etorkizunean edukiko duten garrantzia ahaztu gabe, hauek ekarriko dituzten oztopoak azpimarratzea ere beharrezkoa litzateke. Europako funtsek zor publikoa, murrizketak eta austeritatea sortuko dituzte. Funtsak, hala diru-laguntzak nola maileguak, Europar Batasuneko herrialdeen zorra jaulkita lortuko dira. Beraz, enpresek itzuli beharrik gabeko dirua jaso arren, aurrekontu osoa estatuek itzuli behar diete finantza-merkatuei datozen bost eta 30 urteetan. Europako funtsak jasotzeko Europako baldintzetako bat pentsio-sistemaren gastu publikoa murriztea da. Europako Funtzaren diru-laguntzek inbertsioen erdia ere estaliko lukete, baldin eta inbertsioen finantzaketaren zati esanguratsu bat – Gutxienez % 30 – Banku-maileguetatik lortzen bada. Horrek esan nahi du Next Generation EUko funtsak 25.000 milioi eurotik gorako inbertsioak finantzatzeko dituela Grezian datozen zazpi urteetan, betiere Europako Batzordeak Greziaren proposamena onartzen badu eta, gainera, sektore pribatuaren aldetik interes nahikoa badago (Gobierno de España, 2020a). Espainiaren kasuan adibidez, dirua enpresa handien artean banatzen ari da; Endesak eta Iberdrolak aurkeztutako proiektuak soilik dira Europako diru-laguntzen bi eurotik bat Estatu

osorako. Multinazionalentzat aurpegi berdea garbitzeko arriskua dago eta prozesua herritarren parte-hartzerik gabe garatzen ari da (González, Pérez, Scherer, 2021).

Krisia gertatzen den unean, badago nolabaiteko adostasuna Estatuak egin behar duenaren inguruan 'laissez-faire' printzipioaren aurka egiten duena. Ekonomialari liberalak kezka agertu du Espainiako ZIUn oherik ez dagoelako -nahiz eta iraganean osasun-murrizketak defendatu dituzten-, eta, are gehiago, koronabirusaren proba Estatu Batuetan doakoa izatearen alde egin du, izan ere, Estatu Batuetan Estatuak ia ez du ekonomian esku hartzen, eta klase ertain-baxuko pertsonak ez dute osasun-sarbiderik, aseguratik ez dutelako eta horren kostu handia onartu ezin dutelako. Osasun publikoari dagokionez, "Giza eskubidea izateaz gain, hainbat ezaugarri ditu, eta horren ondorioz, merkatuak alferrikakoak dira, eta giza harremanetarako sareetan transmititzen den pandemia batek bereziki nabarmentzen du". Ekonomisten ustez, "Aktore indibidual batek ere ez du jarduteko pizgarririk, gobernuak dekretuz egin beharko du". Alde ekonomikoari dagokionez, Nixonek petrolioaren krisian esan zuen "Keynestarrak gara krisietan" esaldi ospetsua gogorarazten dugu, eta Bernankek 2007an berriro egin zuen. Mundu guztiari hainbeste eragiten dion shock bat dagoenean, ez dago modurik ekonomiaren sektore edo zati bateko arazoak beste batzuen dirutzak edo sendotasunak konpentsatzeko. "Koronabirusa zabaltzen ari den egoerak agerian uzten du osasun sistema publiko bat eta arazoari aurre egiteko esku hartzeko gai den Estatu bat izatearen garrantzia. Postulatu neoliberalak beti mugitu dira Estatuarekiko, Estatuarengandik lortu ahal izan duten onuraren arabera.

Hala ere, nahiz eta Estatuaren menpe uzten den pandemiaren arazoa, EBko laguntzei dagokionez, zor publikoa, murrizketak eta austeritatea sortuko dituzte, mailaguak itzultzea herrialdeen zorra jaulkita lortuko baitira. Nahiz eta funtsak Estatuari eman, hauek bitartekari lanak soilik egiten dituzte, ondoren dirurik gehiena sektore pribatuari emango zaio. Honen ondorioz, maileguen bidez Estatuak oraindik eta gehiago zorpetuko dira, aurrekontu osoa estatuek itzuli beharko baitiete finantza-merkatuei datozen bost eta 30 urteetan. Era berean, susmoa dago lehenago edo geroago Bruselak doikuntzak eskatuko dizkiela zor publiko handia duten herrialdeei, eta Europa hegoaldeko nazio guztiak barne-produktu gordinaren (BPG) % 100etik gora daudela. Hirugarrenik, gobernuek diru kopuru hori gastatzeko ahalmen administratiborik duten ere ez dago argi. Beraz, Espainiak eta beste herrialde batzuek nahiago lukete itzuli behar ez den diru-laguntzan zentratu eta eskuragarri dauden gainerako funtsak alde batera uztea. Modu honetara, Europako finantzaketa-programa, Next Generation EU izenez ezaguna, bere arrakastaren biktima izan daiteke azkenean. "Periferiako interes-tasak jaitsi egin dira, EBZren erosketa-programaren ekintza konbinatuaren eta 27ek adostutako susperraldi fiskalaren ondorioz: pizgarri gutxiago daude maileguak eskatzeko, baldin eta herrialdeak zorra jaulkitzen ari badira. Jean Pisani-Ferry

ekonomialari frantziarrak esan ohi zuenez, "Europak politika ekonomikoan egindako akatsak historia liburuetan aztertuko dira", 2008ko atzeraldiaren kudeaketa negargarria aipatuz. Bruselak eta gobernu nazionalak lezioa ikasi dute oraingoan, edo hori dio historiak (Perez, 2020).

4. TXERTOAK EUOPAR BATASUNEAN

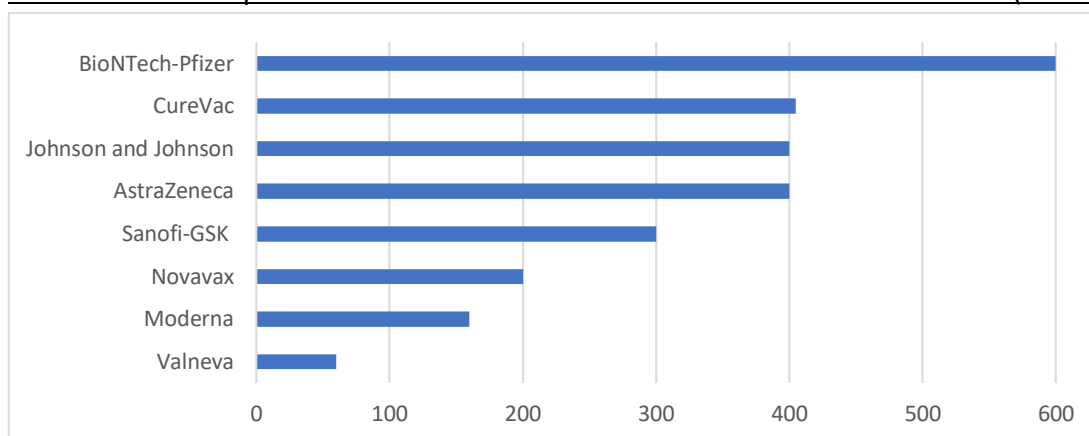
2. zatian MOE-ren analisi bat egin ostean, argi geratzen da farmazeutikek MOEren politiketan duten zeresana, beraz, MOE antolakuntza gisa azertu ondoren COVID-19aren aurkako txertoen banaketaren atzean dagoena aztertuko dugu. Lehenik eta behin banaketa eta prezioei buruz hitz egingo dugu eta ondoren, farmazeutikaren sektorean gertatzen ari den auziari eutsiko zaio.

4.1. TXERTOEN BANAKETA ETA PREZIOAK

Nazioarteko lankidetzarako eremua prestatu beharrenean, COVID-19ren aurkako txertaketaren gaia akats geopolitiko globalak argi eta garbi agerian uzten dituen lehia bihurtu da. Munduko potentziak txertoen garapenean elkarrekin lan egin beharrenean lehiatzen hasi ziren. Txertoak ekoizten eta banatzen dituzten herrialde aberatsek, Errusia, Erresuma Batua, AEB, Alemania eta Txina barne, monopolioa ezarri dute produktu horren hornikuntzan, eta, horri esker, oraingoz lehiaketa irabazi dute. Nahiz eta herrialde garatuetan txertaketa hasi, diru-sarrera ertain eta baxuko herrialde gehienetan oraindik ez dira txertaketetan hasi. Munduko nazio guztiek txertaketarako sarbide ekitatiboa dutela bermatzeko, MOE-k COVAX mekanismoa ezarri zuen, hain zuzen ere diru-sarrera ertain eta baxuko herrialdeei txertoak emateko asmoa duena. Hala ere, nazio aberatsek txerto kopuru handiak erosi eta metatzea erabaki zuten, eta horrek eragin handia izan zuen behar gehien dituzten herrialde kalteberetan (Saynur, 2021).

Europar Batasunari dagokionez, Europar Batzordea gogor ari da negoziatzen EBko herritarrentzat txertoen zorro dibertsifikatu bat sortzeko, bidezko prezioetan 2.300 milioi dositik gorako zorroa ziurtatuz. Garrantzitsua izan zen hasieratik hainbat teknologiatan oinarritutako txerto-zorro dibertsifikatua eraikitzea. Hautagai diren txerto guztiak seguruak eta eraginkorrak badira, estatu kideek aukera dute beren dosien zati bat diru-sarrera txikiko eta ertaineko herrialdeei emateko (Comisión Europea, 2021h).

13. Grafikoa: Europar Batasunak erosi dituen txertoen zenbatekoa milioietan (2021-01-26)

Iturria: Norberak egina, Comisión Europea, 2021h

13. grafikoan islaturiko datu hauen arabera ikusi dezakegu 2021eko urtarrilaren 26ean Europar Batasunak txerto sortzaile enpresa hauekin sinatutako kontratuetatik %58 Europar Batasuneko enpresak direla eta %42 berriz, Amerikako Estatu Batuetakoak. Europako Batzordeak txerto bakoitzerako prezio hauek adostuko lituzke eta kostu horiek berdinak izango lirarteke erosketa zentralizatuari atxikitako estatu kide bakoitzarentzat. Gainera, erosketa hori modu ekitatiboan banatzen da herrialdeen artean, biztanleen arabera.

1. Taula: Txerto bakoitzaren prezioa dosiko (2020ko abenduan)

AstraZeneca	1,78€/dosiko
J&J	6,99€/dosiko
Sanofi/GSK	7,56€/dosiko
Pfizer/BioNTech	12€/dosiko
Curevac	10€/dosiko
Moderna	14,8€/dosiko

Iturria: Norberak egina, Cornejo, 2020

1. Taulan ikusi dezakegu 2020ko abenduan adosturiko txertoen prezioak. Bertan ikusi dezakegu AEB-ko txertoak (Moderna eta Pfizer/BioNTech estatubatuar eta alemaniarra) direla preziorik altuena eskaintzen dutenak eta bestalde Astrazeneca da preziorik baxuena eskaintzen duena (Cornejo, 2020).

2021eko urtarrilaren 29an, Europako Batzordeak neurri bat hartu zuen, COVID-19ren aurkako txertoen esportazioak estatu kideen baimenaren mende egon daitezen eskatzeko, Europar Batasuneko herritar guztiek txerto horiek azkar eskura ditzaten bermatzeko eta EBtik kanpoko txertoen esportazioen egungo gardentasun faltari aurre egiteko ahaleginean. Batzordeak diru-kopuru handiak inbertitu zituen txertoen garatzaileen ekoizpen-gaitasuna handitzeko Europar Batasunean. Horren bidez, Europako biztanleei txertoak azkarrago

emango zaizkiela bermatu nahi da, eta planifikazio- eta txertaketa-estrategiak bultzatu, osasun publikoa babesteko azken helburuarekin. Beraz, zentzuzkoa da Europar Batasunak aldeztetik eskuratzeko akordioaren esparruan ordaindutako funts horiek nola erabili diren kontrolatzea, batez ere COVID-19ren aurkako funtsezko txertoak urriak izan daitezkeelakoan. Helburu nagusia Europako herritarrei gardentasun publikoa eskaintzea da. Gardentasun- eta baimen-sistema horren bidez, enpresek Europar Batasunean sortutako txertoak esportatzeko asmoa dutela jakinarazi beharko diete estatu kideetako agintariei (Comisión Europea, 2021b). Orain arte, Europako Batzordeak 4 400 milioi dosi bermatu ditu COVID-19ren aurka, eta dosi gehigarriak negoziatzen ari dira. EBko herrialdeei ematen zaizkien txertoek gora egiten dute etengabe, eta txertaketa bizkortzen ari da. Batzordeak industriarekin ere lan egiten du txertoak fabrikatzeko gaitasuna handitzeko. Aldi berean, aldaera berriei aurre egiteko lanean hasi da, horien aurkako txerto eraginkorrak eskala handian azkar garatu eta sortzeko helburuarekin. Hera inkubagailuak mehatxu horri erantzuten lagunduko du (Comisión Europea, 2021i).

Hala ere, arazo larri bat sortu da txerto hauen aurrean. Covid-19 txertoen funtzionamendua COVID-19aren anduien (zepen) aldaera horien aurka egitea izan da MGH, MITeko Ragon Institutuaren eta Harvard eta Massachusettseko Ospitale Orokorraren ikerketa berriaren ardatz nagusia. Ikerketa horretan, Alejandro Balazs Ragoneko kide nagusiak Cellen argitaratu zuen, eta aurkitu zuen Pfizer eta Moderna 19ren aurkako txertoek eragindako antigorputz neutralizatzaileak lehen aldiz aldatu zirela Brasilen. "Lehendik zegoen errendimendu handiko gaitasun bakarra baliatu ahal izan genuen eta SARS-CoV-2ri aplikatu zaio", dio Balazsek, Harvardeko Medikuntza Fakultateko Medikuntza irakasle laguntzailea eta MGHko Medikuntza Saileko ikertzailea. "Txertoak eragindako antigorputz neutralizatzaileen aurkako andui berri hauek probatu genituenean, Hegoafrikan lehen aldiz deskribatutako hiru andui berriak neutralizazioarekiko 20 eta 40 aldiz erresistenteagoak zirela ikusi genuen, eta Brasil eta Japonian lehen aldiz deskribatutako bi anduiak jatorrizko SARS-CoV-2 birusarekin alderatuta bost-zazpi aldiz erresistenteagoak zirela" (Del Olmo, 2021).

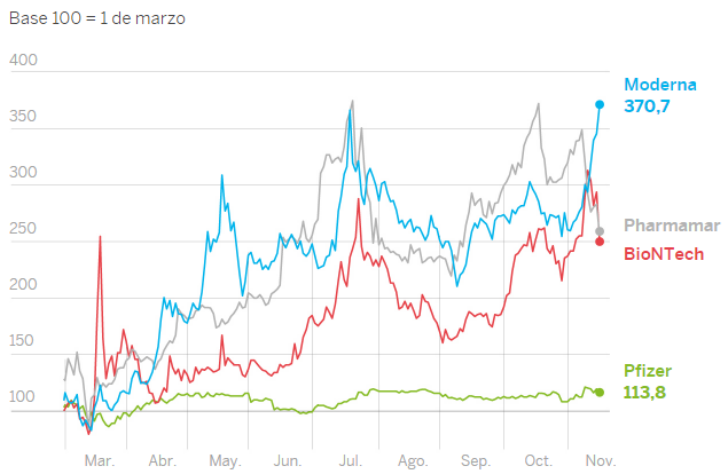
Erresuma Batuan eta Hegoafrikan koronabirusaren aldaera berrien agerpenak alerta mantentzen jarraitzen du, bere hilgarritasuna eta infekzio abiadura direla eta. Horri dagokionez, ikerketa berri batek agerian uzten du egungo txertoak eta antigorputzak ez direla hain eraginkorrak aldaerak neutralizatzeko, eta andui berri horiek berriz infektatzeko gaitasun handia dutela. Ikertzaileen arabera, Moderna edo Pfizer txertoa harturiko pertsonen odol-laginetan hartutako antigorputzak ez ziren hain eraginkorrak bi aldaerak neutralizatzeko. Erresuma Batuko saihebidetaren aldean, neutralizazioa ia bikoitza izan zen, baina Hegoafrikako saihebidetaren aldean, neutralizazioa 6,5 eta 8,5 aldiz bitartean murriztu zen (Gallegos, 2021).

4.2. FARMAZEUTIKEN EGOERA

Birusaren aurkako erremedioak denbora errekorrean diseinatzea lortu duten arren, konpainien ospea arriskuan jartzen du milioika bizitza salbatzeko gai den osasun-produktu batekin dirua irabazteak eragiten duen irudi negatiboak. Horregatik, AstraZenecak kostu prezioan saltzea erabaki du pandemia kontrolatuago egon arte (Sanchez, 2021a). Kontuan eduki behar da, konpainia farmazeutikoak gobernuko eta unibertsitateko laborategiek egiten duten ikerketaz baliatzen direla. Laborategi horiek gure zergen bidez finantzatzen dira, eta bertan sortzen dira sendagai berri gehienak. Kreditu fiskalak eta finantza-pizgarriak jasotzen dituzte I+Gn inbertitzeko arriskua murrizteko, eta, ondoren, ondoriozko sendagaiak pribatizatu eta patentatu egiten dituzte. Azkenean, prezio altuak kobratzen dizkiete bai gobernuei, bai guri, zergadunoi (Médicos Sin Fronteras, 2019).

Soilik AEBen kasuan, 15 laborategik 121,224 milioi dolar sortu zituzten New Yorkeko burtsan. Novavax eta Moderna izan ziren euren tituluen balioa gehien igo zutenak. Bere akzioen prezioak %921.86 eta %233.23 igo ziren, hurrenez hurren, Modernarentzat 17,678 milioi dolarreko kapitalizazioa eta Novavaxentzat 2,229.33 milioiko irabaziak lortuz (Méndez, 2021). Milioi askoko espekulazioa txertoarekin; farmazialariek beren balioa handitu dute oraindik eraginkortasunik ez duten medikamentuekin.

14. Grafikoa: Farmazeutikoen burtsaren bilakaera (2020)

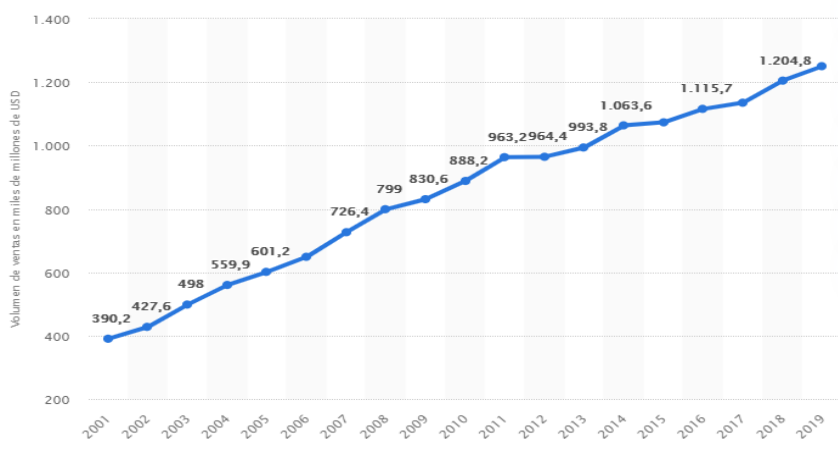

Iturria: Domínguez, 2020

2020an zehar, Covid-19ren aurkako txertoak garatzen dituzten enpresa farmazeutikoen burtsa-kotizazioen portaera desberdina izan da; izan ere, 14. grafikoan ikusi dezakegunez itzulkin positibo guztiak Burtsan kotizatzen duten enpresetan kontzentratu ziren, eta laborategi kontsolidatuek, berriz, beren akzioen prezioak behera egin zuen. Zehazki, Covid-19ren aurkako txertoak garatzen dituzten enpresa nagusien artean, BioNTech, Moderna, Novavax eta Curevac enpresetan bildu dira itzulerak. Nahiz eta bere sorrera-urteak aldatu

eta guztiek hamarkada bat baino gehiago izan, guztiak, Novavax izan ezik, Burtsan kotizatzen hasi ziren azken bi urteetan. Aldiz, txertoen sorreran inplikaturako laborategi nagusiek, burtsan 20 edo 30 urtetik gorako erregistroak zituztenek, hala nola Pfizer, Sanofi, GSK edo Astrazeneca, itzulkin negatiboak ikusi zituzten 2020an (Europa Press, 2020).

15. Grafikoa: Farmazia-industriaren diru-sarreraren bolumenaren urteko bilakaera 2001etik 2019ra (milaka milioi dolarretan)

Iturria: Statista, 2020

15. grafikoan ikusi dezakegu azkeneko bi hamarkadetan zehar farmazia-industriaren diru-sarreraren bolumenak etengabeko hazkundera jasan duela. Farmazia-industriaren fundazioaren 2021 rankingaren arabera, 2018tik onartutako produktu gehienak transmititu ezin diren gaixotasun errentagarriagoetara bideratu dira. COVID-19ren kasuan, industria herrialde aberats zein pobreei eragiten ziela agerraldiek argi geratu zenean hasi zen mugitzen, horrek "funtsezko diru-sarrera farmazeutikoen" potentziala ireki baitzuen (Abbany, 2021).

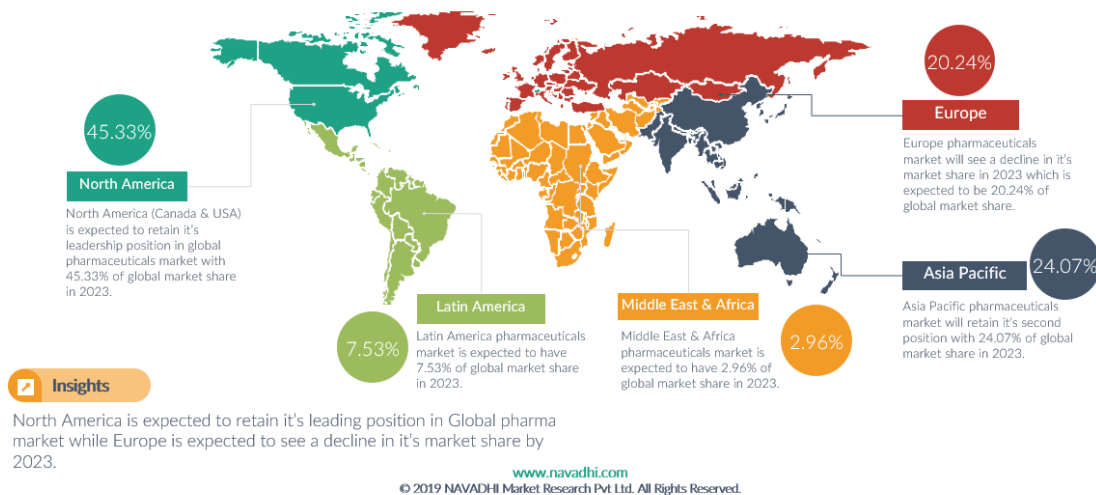
Farmazia-industriak 1,31 bilioi dolarreko diru-sarrerak lortu zituen 2020an eta espero da produktu farmazeutikoen munduko merkatuak 1,57 bilioi dolarreko balioa izatea 2023rako. Merkatu horren hazkundera hainbat faktoretan oinarrituta aurreikusten da, hala nola merkatuaren bultzatzaileak, egungo eta etorkizuneko joerak, egungo hazkunde-eredua eta merkatuaren erronkak.

4. Irudia: Munduko farmazia merkatua 2023 (2019)

Global Pharmaceuticals Market 2023

Geography-wise Market Share of Global Pharmaceuticals Market in 2023

Iturria: Navadhi, 2019

4. Irudian ikusi dezakegunez espero da Ipar Amerikak munduko farmazia-merkatuan lidergoari eustea, 2023an % 45,33ko merkatu-partaidetzarekin, 2017ko merkatuko partaidetzarekin alderatuta. Aitzitik, espero da Europak merkatuko partaidetza murriztuko duela 2017arekin alderatuta, eta munduko farmazia-industriaren % 20,24 izango dela 2023an. Asia Pazifikoko farmazia-merkatuak bigarren postuari eustea espero da, 2023an % 24,07ko merkatu-kuotarekin. Latinoamerikak, Ekialde Ertainak eta Afrikak (MEA) 2023an farmazia produktuen munduko merkatuaren % 7,53 eta % 2,96 atxikitzea espero da.

Hazkunde hori funtsezko merkatuetan biztanleriaren hazkundeak eta zahartzeak bultzatzen dute. Nazio Batuetako munduko populazioaren aurreikuspenen arabera, litekeena da munduko populazioa 9.300 milioitik gorakoa izatea 2050ean, eta populazio horren % 21 inguruk 60 urte edo gehiago izatea espero da. Zahartzeaz eta biztanleria handitzeaz gain, familia pobreen eta klase ertaineko familien erosteko ahalmenaren eta kalitatezko farmazia-produktuen eskuragarritasunaren hobekuntzek ere munduko farmazia-industriaren hazkundera bultzatzen dute mundu osoan. Hazkunde hori gidatzen ari den beste alderdi bat da farmazia-enpresek gero eta ikuspegi handiagoa dutela gaixotasun arraroen eta espezializatuen merkatua aprobetxatzeko (Navadhi, 2019).

4.2. JABETZA INTELEKTUALAREN AUZIA TXERTOETAN

Farmazeutiken diru-sarreraren etengabeko gorakada hau sendagaien pribatizazioan eta patenteetan dago oinarrituta. COVID-19aren krisiaren aurrean patenteek aukera eman die txertoekin milioi askoko espekulazioak egiteko. Patenteen, egile-eskubidearen eta marken bitartez legeriak Jakintza Intelektuala babesten du, asmakuntza edo sorkuntzengatik aintzatespena edo irabaziak lortzea ahalbidetzen dutelarik (Organización Mundial de la Propiedad Intelectual [OMPI], 2021).

Honen harira, Jakintza Intelektuala erregulatzen duten mundu mailako bi erakunde nagusi ditugu; Jabetza Intelektualaren Mundu Erakundea (OMPI) eta Munduko Merkataritza Erakundea (MME). Jabetza intelektualaren arloko zerbitzuei, politikei, lankidetzari eta informazioari dagokienez, OMPI da NBERen foro mundial autofinantzatua da. OMPI-ren parte dugu PCT, non Patenteen arloko Lankidetzaren Tratatuak (PCT) laguntza eskaintzen die nazioarteko babesa patente bidez bilatzen duten eskatzaileei beren asmakuntzetarako, eta patenteak emateari buruzko erabakiak hartzen laguntzen die bulegoei (OMPI, 2021). TRIPS berriz, Merkataritzarekin lotutako Jabetza Intelektualeko Eskubideen alderdiei buruzko MME-ren Akordioa da jabetza intelektualari buruzko alde anitzeko akordiorik osoena izanik (Organización Mundial del Comercio [OMC], 2021).

Ulertzen da medikamentuen patenteek, alde batetik jabetza intelektualaren instrumentalizazioa dutenek, aldi baterako monopolioak ere ezartzen dituztela, eta monopolio horiek produktuaren prezioan eragin zuzena izateaz gain, lehia sartzea oztopatzen dutela. Kontuan hartu beharreko beste alderdi bat, sendagaia merkatuko ondasuntzat jotzen delako ideia are gehiago oinarritzen duena, da sendagaien ekoizpenari, erabilerari eta berrikuntzari buruzko erregulazioak MME-k ezarritako arauen bidez arautzen direla nagusiki, eta ez MOE-k. Patenteen indarraldian, laborategiak eskubide eskusiboak du produktua fabrikatzeko, merkaturatzeko, lizentziatzeko, inportatzeko eta esportatzeko. Produktua merkatuan lehen aldiz sartu eta patenteen babesa denboraldi batez duen laborategia da bere marka komertziala sendotzeko promozioan gehien inbertitzen duena. Bestalde, sendagai generikoak ez dute produktua aldatzen, baizik eta sendagai berdina prezio baxuagoan saltzen dute. Kontzeptua bere dimentsioen bidez sakonduz, ondorioztatzen da sendagai generiko bat existitzen dela legez ez dagoenean edo laborategi bakar bati produktua merkaturatzea ahalbidetzen zion eskubide bat amaitu denean; farmakologikoki, sendagai berria eraginkorra da eta ez du arrisku handiagorik, eta ekonomikoki prezioagatik lehiatzen da, "Markari" garrantzia kenduz. Modu honetara, patenteen bidezko babesa amaitu bezain laster, prezio monopolikoa kentzen da (Lema, 2015). Patenteek rol garrantzitsua betetzen dute merkatuan eskuragarri dauden sendagaien prezioa eta kopurua zehazterakoan. Oso ondo dokumentatuta dago jabetza

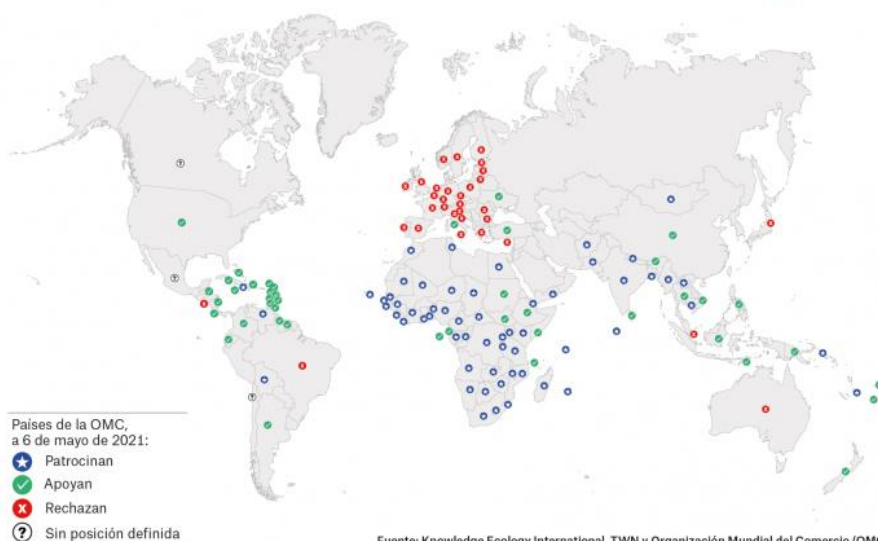
intelektualeko arauen bidezko babesaren eta produktu babestuen prezio altuaren arteko erlazioa, monopolioa izateagatik (Dartayete, 2017).

COVID-19aren aurkako txertoek gainazalera ekarri dute patenteen gaia eta mundu mailako pandemia baten aurrean patenteak liberalizatzeko aldarria egin izan da. 2020ko maiatzaren 5ean, Joe Biden presidente estatubatuarraren administrazioak babestu egin zuen COVID-19aren aurkako txertoen jabetza intelektuala eteteko proposamena. Munduko beste aldean, Vladimir Putin Errusiako presidentek ere hurrengo adierazi zuen: "Pandemia ezohiko egoera da. Zalantzarik gabe, Errusiak ikuspegi hori babestuko luke". Bestalde, farmazialari handiek erabat uko egiten diote txertoen liberalizazioaren aplikazioari (Baronet, 2021).

Corporate Europe Observatory (CEO) erakundeak txosten bat argitaratu zuen, farmazeutika handien lobbyak Europako Batzordeari presio egiteko erabiltzen dituen argudioak azaltzeko. 2020ko Abenduko bilera batean, lobbyak proposamena MMEn argi eta garbi baztertzeko eskatu zion Europako Batzordeari, neurria "muturrekoa" zela argudiatuta. CEOk ikerketaren ondoren argitaratu dituen dokumentuen arabera, gai horietan Europako Batzordean eragina izan duen presio farmazeutikoaren talde handia EFPIA Industria eta Elkarte Farmazeutikoen Europako Federazioa da, "EBren erabakietan eragin handia" duen lobby bat; Pfizer, Johnson & Johnson eta AstraZenecako kideak EFPIAko Zuzendaritza Batzordeko kide dira. (Asuar, 2021).

5. Irudia: COVID-19rekin lotutako patenteak aldi baterako etetearen alde edo kontra dauden herrialdeak (2021-05)

Apoyos y rechazos a la suspensión temporal de patentes relacionadas con la COVID-19

Iturria: Médicos sin fronteras, 2021

5. Irudian ikusi dezakegu MMEren parte diren herrialdeek COVID-19aren aurkako txertoen patenteen liberalizazioaren aurka edo alde egin zuten. Munduan banaketa nabarmen bat gertatzen ari da; alde batetik Afrika eta Asia ditugu, patenteen liberalizazioa gehien babestu duten kontinenteak izanik, bestalde Amerika daukagu liberalizazioaren aldeko aldarriak eginez, Ozeaniari dagokionez erabaki kontrajarriak daude eta azkenik Europari erreparatzen badiogu gehiengo ezezkoa ikusi dezakegu. Emaizetan argi ikusten zen farmazeutika handien lobbyak Europako Batzordeari eginiko presioa eraginkorra izan dela.

Presioak jarraitzen zuen arren, 2021ko Maiatzaren 20an Europako Parlamentuak koronabirusaren aurkako txertoen patenteak askatzea eskatu zuen "Aurrerabidea bizkortzeko eta disparekotasunei heltzeko, 2030erako osasun publikorako mehatxu gisa" izendatu bait zituzten patenteak. 293 botorekin, kontrako 284rekin eta 119 abstentziorekin onartu da, eta EBri eskatu zaio "India eta Hegoafrikaren ekimena babesteko Munduko Merkataritza Erakundean, COVID-19ren aurkako txerto, ekipo eta tratamenduetarako jabetza intelektualeko eskubideak aldi baterako salbuesteko, eta farmazia-konpainiei eskatu die beren ezagutzak eta datuak partekatzeko, Technology Access Pool (Technology Access) tresnaren bidez (Gil, 2021).

5. ONDORIOAK

Ondorioen atalera iritsita, orain arte aztertu ditugun ataletako ideiak batuko ditugu, beraien arteko erlazioa eginez eta modu honetara krisi honetan gertatuko diren hainbat ondorio azalduz. Sarreran aipatu diren galderak erantzuten saiatuko gara besteak beste, eta irakurleak krisiaren inguruan eduki ditzakeen hainbat zalantza argiago geratzea izango litzateke helburua.

Lehenik eta behin, pandemiaren aurrean MOEk duen boterea kolokan jarri genezake. Krisi honen aurrean, bere helburua COVID-19aren aurkako txertoen garapena eta fabrikazioa bermatzea da hauen eskuraketa justu eta ekitatezko bat bermatzea munduko herrialde guztiei. Hau bermatzeko, MOEk COVAX mekanismoa jarri du martxan diru-sarrera ertain eta baxuko herrialdeei txertoak emateko. Hala ere, nahiz eta mekanismo honen bitartez ekitatezko jarrera azaldu, MOEren aurrekontuan ekarpen handiena duten lehenengo lauen artean bi entitate pribatu ditugu eta hauek bakunen sorkuntzan oinarritutako fundazioak dira. Ekarpen boluntarioek duten ezaugarri nagusia da emaleek aukeratu dezaketela nora doan diru hau, beraz, honen ondorioz MOEren funtsak produktu farmazeutikoetara bideratzen dira eta MOE pribatizazio prozesu baten parte izaten ari da.

Bestalde, milioi askoko espekulazioa txertoarekin; farmazialariek beren balioa handitu dute oraindik eraginkortasunik ez duten medikamentuekin. Horrelako mailako pandemia baten aurrean txertoek pandemia honetan duten zeresanaren harira, farmazeutiko eta

gobernuak txertoen dosien erosketarako kontratuetoako "prezioak puzten" ari dira. Galdetu genezake ea nola baimendu dezakeen mundu mailako osasun erakundeak mundu mailako pandemia baten aurrean farmazeutikek txertoekin egiten ari diren espekulazioa; eta erantzuna argia da: patenteak. Patenteen, egile-eskubidearen eta marken bitartez legeriak Jakintza Intelektuala babesten du, asmakuntza edo sorkuntzengatik irabaziak lortzea ahalbidetzen dutelarik. Kontuan hartu beharreko beste alderdi bat, sendagaia merkatuko ondasuntzat jotzen delako ideia are gehiago oinarritzen duena da sendagaien ekoizpenari, erabilerari eta berrikuntzari buruzko erregulazioak MMEk ezarritako arauen bidez arautzen direla nagusiki, eta ez MOEk.

MOE lekuz kanpo gelditurik EBn jartzen dugu begirada kontuan harturik MOEren aurrekontuan ekarpen gehien egiten duen herrialdea AEB dela. Argi ikusi daiteke AEBren boterea EBren kasuan, 2021eko urtarrilaren 26ean Europar Batasunak txerto sortzaile enpresakin sinatutako kontratuetoatik %42a estatubatuarrak zirelarik. EBren erabakietan ere eragin handia duen lobby bat dago non Pfizer, Johnson & Johnson eta AstraZenecako kideak lobby honen parte diren. Presioak jarraitzen duen arren, EBri eskatu zaio India eta Hegoafrikaren ekimena babesteko Munduko Merkataritza Erakundean, COVID-19aren aurkako txerto, ekipo eta tratamenduetarako jabetza intelektualeko eskubideak aldi baterako salbuesteko eta oraingoz botaketa irabazi egin da.

Bigarren ondorioari dagokionez, EBn pandemiak eragin duen krisiaren ondorioetan aurkitu dezakegu. EBn langabezia tasarik altuenak dituzten herrialdeak Grezia eta Espainia dira; zor gordinik altuena dutenak Italia eta Grezia; eta azkenik turismoaren mendekotasunik handiena duen 4. herrialdea izango litzateke Grezia. Greziaren egoera ahul hau dela eta hamarkada batzuk atzera bota ditugu eta bertan ohartzeko gara 2007an Espainiaren antzeko erosketa-ahalmena zuen gizartea EBko herrialderik pobreenetako bat izatera iritsi dela gaur egun. 2008ko krisia NDFk, EBZk eta EBk kudeatu zuten Grezian hainbat politika liberal aurrera eramanez. Oraingo krisiari begira, asko dira berreraikuntzako funts europarrak iristearen aurrean sortutako itxaropenak. Hala ere, bere alde ilunari begiratu behar zaio, kontuan izanik EBk eman dituen funtsak, hala diru-laguntzak nola maileguak, Europar Batasunako herrialdeen zorra jaulkita itzuliko direla. Beraz, enpresek itzuli beharrik gabeko dirua jaso arren, aurrekontu osoa estatuek itzuli behar diete finantza-merkatuei datozen bost eta 30 urteetan. Espainiaren kasuan adibidez Endesak eta Iberdrolak aurkeztutako proiektuak soilik dira Europako diru-laguntzen bi eurotik bat Estatu osorako eta inbertsioen finantzaketaren gutxienez % 30 banku-maileguetatik lortu beharko da. Argi ikusi daiteke 2008ko krisian hartu zituzten antzeko politikak hartzera doazela erakunde hauek. Krisitik okerren aterako diren herrialdeak izango dira politika hauen biktima nagusienak, hain zuzen ere Espainia, Italia eta Grezia. Oraindik goiz da jakiteko ea zer gertatuko den Greziarekin,

nabarmen EBN egoera okerreanean dagoen herrialdea izanik, gaur egun %15,8ko langabezia tasarekin eta %205,6ko zor gordinarekin. Hala ere Espainia eta Italiak Greziari 2008ko krisiaren ondoren jasan zituen ondorio larrietara iristeko arriskuan daudela kontuan eduki behar dugu. Estatuaren menpe utzi da oraingoan ere pandemiaren arazoa eta EBko laguntzei dagokionez, zor publikoa, murrizketak eta austeritatea sortuko baitituzte, maileguak itzultzea herrialdeen zorra jaulkita lortuko baitira. Egoera hau kontuan harturik, Espainiak EBk mailegu moduan ematen ari den 70.000 milioi euro ez hartzea erabaki du.

Azkenik, krisiak datorren urteetan ekarri duen aldagai positibo bat azpimarratuko dugu. Garai moderno eta teknologizatu honetan gertatu den lehen krisi sanitarioa izanik, indartu den aldagai garrantzitsu bat dugu mahi gainean, digitalizazioa hain zuzen ere. 2008ko krisiarekin konparatuz langabezia tasak ez du hain igoera nabarmenik izan. Pentsa genezake honen ondorioetako bat telelana izan dela. Hainbat herrialdeek telelana bultzatzeko hainbat lege atera dituzte, enpresak ingurune digital baten aurrean prest egon beharko dutela adieraziz, era honetara kaleratzeak gutxitzeko asmoz. Bestalde, EBko funtsen baldintzetan ageri zen estatuek gastuaren % 20, gutxienez, trantsizio digitalari laguntzeko erabili behar zutela. Telelana 2019an Europan % 5,4 igo zen, eta 2020an ia % 40 eta honek enpresa-erantzunetan teknologia erabiltzeak katalizatzaile gisa jardun du, digitalizazio-prozesua bizkortu baitu. Kontuan eduki behar da teknologiaren aplikazioa ez dela mugatzen prozesuak hobetzera edo salmentak handitzera, negozio-aukera berriak eraikitzeke idea baizik.

Etorkizunari begira

Momentu honetan milioi askoko espekulazioa txertoarekin; farmazialariek beren balioa handitu dute oraindik eraginkortasunik ez duten medikamentuekin. Farmazeutika batzuen akzioen prezioak %921.86 eta %233.23 igo ziren, hurrenez hurren, Modernarentzat 17,678 milioi dolarreko kapitalizazioa eta Novavaxentzat 2,229.33 milioiko irabaziak lortuz. Hala ere ikusi egin beharko da noraino iraungo dien mauka honek. Alde batetik patenteen liberalizazioa gero eta herrialde gehiagotan ari da ematen, honek, beraien irabaziak eta txertoen prezioak jaitsiz. Bestalde, ikerketa berri batek agerian uzten du egungo txertoak eta antigorputzak ez direla hain eraginkorrak aldaerak neutralizatzeko, eta andui berri horiek berriz infektatzeko gaitasun handia dutela. Beraz, arazo honen aurrean iada farmazeutika hauen produktuta dituzten milioika txertoekin zer gertatuko litzatekeen galdetu genezake. Gai izango ahal dira produktuta dituzten txertoak saltzeko, kontuan izanik andui berrian aurrean eraginkortasunik ez dutela? Gai izango ahal dira txerto hauek garapen bideetako herrialdeetan saltzeko, galerak izan ez ditzaten? Kontuan eduki behar

dugu enpresa pribatuek irabaziak edukitzeagatik edozein trikimaina egiteko gai direla, beraz, beti bezala legeari jarri beharko diogu begirada, hau da, legeren batek mugatu beharko du eraginkortasun hau eta ea txerto hauek saltzen jarraitu daitekeen, beraz, galdera birplanteatu beharko genuke, galdetuz ea MOEk noraino erregulatuko duen txerto hauen salmenta.

6. BIBLIOGRAFIA - WEBGRAFIA

Abbany, Zulfikar (2021). *¿Sin ganancias no funcionan las farmacéuticas?*. DW. Eskuragarri hemen: <https://www.dw.com/es/sin-ganancias-no-funcionan-las-farmac%C3%A9uticas/a-56363577>

Agencia EFE (2021). *Covax iniciará distribución de 337 millones de vacunas que tiene negociadas*. Eskuragarri hemen: <https://www.efe.com/efe/espana/sociedad/covax-distribuir%C3%A1-337-millones-de-vacunas-a-partir-marzo/10004-4456458>

Asuar, Beatriz (2021). *El lobby de las farmacéuticas presiona a la UE para que rechace la supresión de las patentes de las vacunas de la covid*. Rebelión. Eskuragarri hemen: <https://rebelion.org/el-lobby-de-las-farmac%C3%A9uticas-presiona-a-la-ue-para-que-rechace-la-supresion-de-las-patentes-de-las-vacunas-de-la-covid/>

Bañuelos, Javier (2016). *"Han privatizado la OMS, la financiación privada condiciona sus decisiones"*. Cadena SER. Eskuragarri hemen: https://cadenaser.com/ser/2016/06/16/sociedad/1466079742_072124.html

Barcelona (2020). *La deuda pública griega se dispara al 208% del PIB a causa de la Covid-19*. La Vanguardia. Eskuragarri hemen: <https://www.lavanguardia.com/economia/20201121/49564251759/deuda-publica-grecia-se-dispara.html>

Baronet, Eduardo (2021). *¿Se deben liberar las patentes de las vacunas?*. La Vanguardia. Eskuragarri hemen: <https://www.lavanguardia.com/vida/junior-report/20210513/7448681/deben-liberar-patentes-vacunas.html>

BBC News (2020). *Estados Unidos se retira de la OMS: Trump notifica oficialmente a Naciones Unidas de la salida de su país*. Eskuragarri hemen: <https://www.bbc.com/mundo/noticias-internacional-53329647>

Bill&Melinda Gates fundacion (2021). *We are a nonprofit fighting poverty, disease, and inequity around the world*. Eskuragarri hemen: <https://www.gatesfoundation.org/>

Brunet, Romain (2021). *La vacuna contra el Covid-19, en el corazón de las estrategias geopolíticas*. France 24. Eskuragarri hemen: <https://www.france24.com/es/asia-pac%C3%ADfico/20210129-vacuna-covid19-estrategias-geopol%C3%ADticas-poder-china>

Canalis, Xavier (2021). *Así se repartirán los fondos europeos: el turismo en octava posición*. Hosteltur. Eskuragarri hemen: https://www.hosteltur.com/143501_asi-se-repartiran-los-fondos-europeos-el-turismo-en-octava-posicion.html

Castellanos, Esther; Tomás, José eta Chilet, Elisa (2020). *COVID-19 en clave de género* (419-421). Eskuragarri hemen: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S021391112030090X#bib0170>

Centers for Disease Control and Prevention (2021). *Risk for COVID-19 Infection, Hospitalization, and Death By Age Group*. Eskuragarri hemen: <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/covid-data/investigations-discovery/hospitalization-death-by-age.html>

Cereceda, Rafael (2020). *COVID-19: exceso de mortalidad en Europa de casi 170.000 personas, Italia y España las más tocadas*. Euronews. Eskuragarri hemen: <https://es.euronews.com/2020/10/20/covid-19-exceso-de-mortalidad-en-europa-de-casi-170-000-personas-italia-y-espana-las-mas-t>

Comisión Europea (2021a). *Desarrollo rural*. Eskuragarri hemen: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/rural-development_es

Comisión Europea (2021b). *Estrategia de Vacunas de la UE*. Eskuragarri hemen: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/public-health/eu-vaccines-strategy_es

Comisión Europea (2021c). *Fondo de Cohesión*. Eskuragarri hemen: https://ec.europa.eu/regional_policy/es/funding/cohesion-fund/

Comisión Europea (2021d). *Fondo Europeo de Desarrollo Regional*. Eskuragarri hemen: https://ec.europa.eu/regional_policy/es/funding/erdf/

Comisión Europea (2021e). *Fondo Social Europeo*. Eskuragarri hemen: https://ec.europa.eu/regional_policy/es/funding/social-fund/

Comisión Europea (2021f). *Fondos Estructurales y Fondos de Inversión*. Eskuragarri hemen: https://ec.europa.eu/regional_policy/es/funding/

Comisión Europea (2021g). *NextGenerationEU: dinero europeo para combatir la crisis*. Eskuragarri hemen: https://ec.europa.eu/spain/20210310_nextgenerationeu-european-recovery-to-covid19-crisis_es

Comisión Europea (2021h). *Questions and Answers: COVID-19 vaccination in the EU*. Eskuragarri hemen: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_20_2467

Comisión Europea (2021i). *Vacunas seguras contra la COVID-19 para la población europea*. Eskuragarri hemen: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/safe-covid-19-vaccines-europeans_es

Comisión Europea (2021j). *Viajes durante la pandemia de coronavirus*. Eskuragarri hemen: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/travel-during-coronavirus-pandemic-0/eu-helps-reboot-europes-tourism_es

Consejo Europeo, Consejo de la Unión Europea (2020). *Adoptado el marco financiero plurianual para 2021-2027*. Eskuragarri hemen: <https://www.consilium.europa.eu/es/press/press-releases/2020/12/17/multiannual-financial-framework-for-2021-2027-adopted/>

Cornejo, Alberto (2020). *De 1,76 euros (AZ) a 14,8 euros (Moderna): los precios ¿secretos? de las vacunas frente a la COVID*. ElGlobal. Eskuragarri hemen: <https://elglobal.es/politica/de-176-euros-por-dosis-az-a-148-euros-moderna-los-precios-secretos-de-las-vacunas-frente-a-la-covid/>

Coronavirus Noticias (2020). *Consecuencias del coronavirus en la sociedad*. Eskuragarri hemen: <https://www.coronavirusgripe.com/articulo/coronavirus/consecuencias-coronavirus-sociedad/20200417131027002998.html>

Council of the European Union (2020). *Multiannual financial framework 2021-2027 and Next Generation EU*. Eskuragarri hemen: https://www.consilium.europa.eu/media/47567/mff-2021-2027_rev.pdf

Cruz (2021). *La OMS pide medidas más duras para controlar el coronavirus en Europa*. Eskuragarri hemen: <https://www.sport.es/es/noticias/gente/oms-pide-medidas-duras-controlar-11440153>

Daily Sabah (2021). *ECB's Lagarde rejects calls to cancel COVID-19 debts for eurozone*. Eskuragarri hemen: <https://www.dailysabah.com/business/economy/ecbs-lagarde-rejects-calls-to-cancel-covid-19-debts-for-eurozone>

Dartayete, Cristina (2017). *Las patentes farmacéuticas y el acceso a los medicamentos*. La diaria. Eskuragarri hemen: <https://ladiaria.com.uy/articulo/2017/7/las-patentes-farmacéuticas-y-el-acceso-a-los-medicamentos/>

Datos Macro (2021). *Deuda pública*. Recuperado de <https://datosmacro.expansion.com/deuda>

Del Olmo, Leticia (2021). *Anticuerpos vacunas Covid hasta 40 veces menos efectivos ante nuevas cepas*. Redacción Médica. Eskuragarri hemen: <https://www.redaccionmedica.com/secciones/sanidad-hoy/anticuerpos-vacuna-covid-menos-efectivos-nuevas-cepas-4487>

Domínguez, Nuño (2020). *Especulación millonaria con la vacuna: las farmacéuticas disparan su valor con medicamentos aún sin eficacia demostrada*. El País. Eskuragarri hemen: <https://elpais.com/economia/2020-11-16/especulacion-millonaria-con-la-vacuna-las-farmacéuticas-disparan-su-valor-con-medicamentos-aun-sin-eficacia-demostrada.html>

Doncel, Luis (2020). *Lagarde desvela su plan contra el coronavirus: comprará más deuda e inyecta liquidez pero deja los tipos intactos*. Eskuragarri hemen: <https://elpais.com/economia/2020-03-12/el-bce-lanza-su-paquete-de-medidas-contrala-crisis-del-coronavirus.html>

Economía Digital (2021). *La OMS acusa a farmacéuticas y gobiernos de inflar los precios de las vacunas*. Eskuragarri hemen: <https://www.economiadigital.es/politica/la-oms-acusa-a-farmacéuticas-y-gobiernos-de-inflar-los-precios-de-las-vacunas.html>

El Orden Mundial (2020a). *¿Cómo se financia la Organización Mundial de la Salud?*. Eskuragarri hemen: <https://elordenmundial.com/financiacion-organizacion-mundial-salud-oms/>

El Orden Mundial (2020b). *¿Quién sostiene a la OMS?*. Eskuragarri hemen: <https://elordenmundial.com/mapas/quien-financia-organizacion-mundial-salud/>

elEconomista (2020). *Italia es una 'bomba' en el corazón del euro que podría estallar con la crisis del coronavirus*. Eskuragarri hemen: <https://www.eleconomista.es/economia/noticias/10453150/03/20/Italia-es-una-bomba-en-el-corazon-del-euro-que-podria-estallar-con-el-colapso-de-su-deuda-publica.html>

elEconomista (2021). *El plan de recuperación de Italia destinará un 40% de los fondos europeos a desarrollar las regiones del sur*. Eskuragarri hemen: <https://www.eleconomista.es/economia/noticias/11178896/04/21/El-plan-de-recuperacion-de-Italia-destinara-un-40-de-los-fondos-europeos-a-desarrollar-las-regiones-del-sur.html>

Erro, Angel (2020). *Telelana*. Berria. Eskuragarri hemen:

<https://www.berria.eus/paperekoa/1886/025/003/2020-05-14/telelana.htm>

Euractiv (2020). *Greece to spend big part of EU recovery funds on green, digital projects*.

Eskuragarri hemen: <https://www.euractiv.com/section/digital/news/greece-to-spend-big-part-of-eu-recovery-funds-on-green-digital-projects/>

Europa Press (2020). *El año del coronavirus dispara a las farmacéuticas en bolsa: Curevac sube un 4.200% en 2020*. El Economista. Eskuragarri hemen:

<https://www.eleconomista.es/mercados-cotizaciones/noticias/10969243/12/20/El-ano-del-coronavirus-dispara-a-las-farmaceuticas-en-bolsa-Curevac-sube-un-4200-en-2020.html>

Eurostat (2020). *Weekly deaths statistics - March to June 2020*. Newsrelease. Eskuragarri

hemen: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/11438257/3-19102020-BP-EN.pdf/cc763e0b-38c3-f99f-1f9c-81fa5f3d3850?t=1603092910000>

Eurostat (2021). *European Statical Recovery Dashboard*. Eskuragarri hemen:

<https://ec.europa.eu/eurostat/cache/recovery-dashboard/>

Expansión (2021). *Así distribuye Italia los fondos europeos en su plan de recuperación*.

Eskuragarri hemen:

<https://www.expansion.com/economia/2021/04/25/608525c4e5fdea5d2a8b45ef.html>

Gallegos, Cristian (2021). *Nuevas cepas Covid: predicen más reinfecciones y vacunas*

ineficaces. Eskuragarri hemen: <https://www.redaccionmedica.com/secciones/sanidad-hoy/nuevas-cepas-covid-mas-reinfecciones-vacunas-ineficaces-8363>

Gavi, The Vaccine Alliance (2021). *Our Alliance*. Eskuragarri hemen:

<https://www.gavi.org/our-alliance>

Gil, Andrés (2021). *El Parlamento Europeo pide liberar las patentes de las vacunas contra el coronavirus*. El Diario. Eskuragarri hemen:

https://www.eldiario.es/internacional/parlamento-europeo-pide-liberar-patentes-vacunas-coronavirus_1_7955362.html

Global Health (2021). *The Sex, Gender and COVID-19 Project*. Recuperado de

<https://globalhealth5050.org/covid19/>.

Gobierno de España (2020a). *Boletín Oficial del Estado, 2020. Real Decreto-ley 8/2020*.

Eskuragarri hemen: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2020-3824>

Gobierno de España (2020b). *Grecia destinará 12 500 millones de euros del Plan de Recuperación de la UE a inversiones del sector privado*. Eskuragarri hemen:

<https://www.icex.es/icex/es/navegacion-principal/todos-nuestros-servicios/informacion-de-mercados/paises/navegacion-principal/noticias/grecia-fondos-recuperacion-ue-inversiones-new2020865194.html?idPais=GR>

Gobierno de España (2021). *Fondos europeos para la recuperación: NextGenerationEU*. Eskuragarri hemen: <https://www.lamoncloa.gob.es/temas/fondos-recuperacion/Paginas/fondos-europeos.aspx>

Gomez, Juan (2019). *Qué ocurre cuando el BCE se queda la deuda pública*. Eskuragarri hemen: https://blogs.elconfidencial.com/mercados/rumbo-inversor/2019-02-22/banco-central-europeo-deuda-publica_1840550/

Gonzalez, Erica; Pérez, Quim eta Scherer, Nicola (2021). *¿España Puede? Los fondos europeos de recuperación y resiliencia arrojan más sombras que luces*. Eskuragarri hemen: https://www.eldiario.es/opinion/tribuna-abierta/espana-fondos-europeos-recuperacion-resiliencia-arrojan-sombras-luces_129_7393633.html

Greece Investor Guide (2020). *Next Generation EU Fund*. Eskuragarri hemen: <https://www.greeceinvestorguide.com/insights/news/gig-economic-bulletin-november-23-2020/>

Jimenez, Ángel (2020). *¿Por qué Europa es de nuevo epicentro de la pandemia?*. ConSalud. Eskuragarri hemen: https://www.consalud.es/pacientes/especial-coronavirus/por-europa-epicentro-pandemia_87900_102.html

Johns Hopkins Coronavirus Resource Center (2021). *COVID-19 Map*. Eskuragarri hemen: <https://coronavirus.jhu.edu/map.html>

La Vanguardia (2021). *Sánchez promete 10.000 millones de fondos europeos a la España vaciada*. Eskuragarri hemen: <https://www.lavanguardia.com/politica/20210522/7474450/sanchez-promete-10-000-millones-fondos-europeos-espana-vaciada.html>

Lema, Sebastián (2015). *Acceso a los medicamentos: las patentes y los medicamentos genéricos. Las consecuencias de considerar al medicamento como un bien de mercado y no social*. Scielo. Eskuragarri hemen: https://scielo.isciii.es/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S1886-58872015000200008&lng=es&nrm=iso&tlng=es

Llordachs, Frederic (2020). *Historia de la OMS*. Clinic Cloud. Eskuragarri hemen: <https://clinic-cloud.com/blog/historia-organizacion-mundial-salud-origen-oms/>

Lozano, Elena (2021). *La deuda pública de la zona euro en manos del BCE ya equivale al 27% de su PIB*. Eskuragarri hemen:

<https://www.elindependiente.com/economia/2021/01/12/la-deuda-publica-de-la-zona-euro-en-manos-del-bce-ya-equivale-al-27-de-su-pib/>

Marban, Elena (2020). *Violencia de género: la otra pandemia que sigue en aumento*.

Instituto de Salud Global Barcelona. Eskuragarri hemen:

<https://www.isglobal.org/healthisglobal/-/custom-blog-portlet/violencia-de-genero-la-otra-pandemia-que-sigue-en-aumento/5573964/0>

Marchini, Jorge (2021). *Virus internacionalista, pero vacunas privadas y nacionalistas*.

Eskuragarri hemen: <https://www.alainet.org/es/articulo/210802>

Mas, Cristina (2021). *Germán Velásquez: "El principal interés de la industria farmacéutica son los accionistas, antes que la salud pública"*. Ara. Eskuragarri hemen:

https://es.ara.cat/internacional/german-velasquez-vacunasa-covid-19-farmaceuticas-salud-publica-entrevista_1_1002080.html

Médicos Sin Fronteras (2019). *6 cosas que las grandes farmacéuticas no quieren que sepas*.

Eskuragarri hemen: <https://www.msf.es/actualidad/6-cosas-que-las-grandes-farmaceuticas-no-quieren-que-sepas>

Médicos sin fronteras (2021). *Patentes COVID-19: la UE y los países que se oponen a la iniciativa deben sumarse al consenso mundial en favor de la suspensión*.

Eskuragarri hemen: <https://www.msf.es/actualidad/patentes-covid-19-la-ue-y-los-paises-que-se-oponen-la-iniciativa-deben-sumarse-al>

Méndez, Ariel (2021). *Vacunación y ganancias para farmacéuticas*. El Economista.

Eskuragarri hemen: <https://www.eleconomista.com.mx/mercados/Vacunacion-y-ganancias-para-farmaceuticas-20210221-0078.html>

Missé, Andreu (2015). *El maltrato a Grecia. Alternativas Económicas*. Eskuragarri hemen:

<https://alternativaseconomicas.coop/articulo/editorial/el-maltrato-a-grecia>

NAVADHI (2019). *Global Pharmaceuticals Industry Analysis and Trends 2023*. Eskuragarri

hemen: <https://www.navadhi.com/publications/global-pharmaceuticals-industry-analysis-and-trends-2023>

News European Parliament (2021). *Covid-19: EU support for the tourism industry*.

Eskuragarri hemen: Covid-19: EU support for the tourism industry | News | European Parliament (europa.eu)

Nieves, Vicente (2020). *Italia 'rompe la baraja' al pedir al BCE que cancele la deuda pública que ha comprado durante la pandemia*. *ElEconomista*. Eskuragarri hemen:

<https://www.economista.es/economia/noticias/10910471/11/20/Italia-abre-la-caja-pandora-tras-pedir-la-cancelacion-de-parte-de-la-deuda-publica-al-BCE.html>

Nuevecuatrouno (2021). *Fondos europeos: reto y oportunidad para la transformación digital*. Eskuragarri hemen: <https://nuevecuatrouno.com/2021/05/31/fondos-europeos-reto-oportunidad-transformacion-digital/>

OMS (2009). *Preparación y respuesta ante una pandemia de influenza*. Eskuragarri hemen: https://www.who.int/csr/swine_flu/Preparacion_Pand_ESP.pdf

OMS (08-06-2020a). *¿Cómo está respondiendo la OMS a la COVID-19?*. Eskuragarri hemen: <https://www.youtube.com/watch?v=PPTIf7djMEQ>

OMS (2020b). *Cronología de la respuesta de la OMS a la COVID-19*. Eskuragarri hemen: <https://www.who.int/es/news/item/29-06-2020-covidtimeline>

OMS (2021a). *COVAX: colaboración para un acceso equitativo mundial a las vacunas contra la COVID-19*. Eskuragarri hemen: <https://www.who.int/es/initiatives/act-accelerator/covax>

OMS (2021b). *Fondo de Respuesta Solidaria a la COVID-19*. Eskuragarri hemen: <https://www.who.int/es/emergencias/diseases/novel-coronavirus-2019/donate>

OMS (2021c). *Nuevo coronavirus 2019*. Eskuragarri hemen: https://www.who.int/es/emergencias/diseases/novel-coronavirus-2019?gclid=Cj0KCQiA9P__BRC0ARIsAEZ6irjUikw5d9psv2pgQWnvOYb2paM0dGNG669e-MlfpEkCkfruldMAPwYaAmM_EALw_wcB

ONU MUJERES (2021). *La pandemia en la sombra: violencia contra las mujeres durante el confinamiento*. Eskuragarri hemen: <https://www.unwomen.org/es/news/in-focus/in-focus-gender-equality-in-covid-19-response/violence-against-women-during-covid-19>

Ordiz, Emilio (2020). *España, Italia y Grecia, los tres países más beneficiados por las ayudas de la UE: este es el reparto a los países del sur*. *20minutos*. Eskuragarri hemen: <https://www.20minutos.es/noticia/4331375/0/sur-copa-ayudas-fondo-ue-espana-italia-grecia/>

Organización Mundial de la Propiedad Intelectual [OMPI] (2021). *La OMPI por dentro*. Eskuragarri hemen: <https://www.wipo.int/about-wipo/es/>

Organización Mundial del Comercio [OMC] (2021). *ADPIC: aspectos de los derechos de propiedad intelectual relacionados con el comercio*. Eskuragarri hemen:

https://www.wto.org/spanish/tratop_s/trips_s/trips_s.htm

Ostolaza, Paulo (2020). *Telelana arautzeko gakoak*. Berria. Eskuragarri hemen:

<https://www.berria.eus/paperekoa/1877/008/001/2020-09-01/telelana-arautzeko-gakoak.htm>

Perez, Claudi (2020). *Why Spain will not ask for €70 billion of its share of EU recovery fund*.

El País. Eskuragarri hemen: https://english.elpais.com/spanish_news/2020-10-19/why-spain-will-not-ask-for-70-billion-of-its-share-of-eu-recovery-fund.html

Populares (2021). *Isabel Natividad Díaz Ayuso*. Eskuragarri hemen:

<https://www.pp.es/isabel-natividad-diaz-ayuso>

Puentes, Florian (2020). *Los 10 países europeos que más dependen del turismo*. Forbes.

Eskuragarri hemen: <https://forbes.es/lifestyle/68487/los-10-paises-europeos-que-mas-dependen-del-turismo/>

Radomski, Adam (2020). *Telelanaren arintasun jasanezina: analisi kritiko bat*. Gedar.

Eskuragarri hemen: <https://gedar.eus/ikuspuntua/adamradomski/telelanaren-arintasun-jasanezina-analisi-kritiko-bat>

Ruiz, Ander. *OMS*. Gobierno de España. Eskuragarri hemen:

<http://www.exteriores.gob.es/RepresentacionesPermanentes/OficinadelasNacionesUnidas/es/quees2/Paginas/Organismos%20Especializados/OMS.aspx>

Sanchez, Álvaro (2021a). *El mercado castiga a las farmacéuticas sin vacuna*. El País.

<https://elpais.com/economia/2021-04-08/los-mercados-premian-y-castigan-a-las-farmaceuticas-por-la-vacuna.html>

Sanchez, Álvaro (2021b). *Ayuso privatiza parte de la gestión de los fondos europeos alegando “escasez” de recursos públicos*. InfoLibre. Eskuragarri hemen:

https://www.infolibre.es/noticias/politica/2021/05/07/ayuso_privatiza_parte_gestion_los_fondos_europeos_alegando_escasez_empleados_publicos_120191_1012.html

Sanhermelando, Juan (2021). *Así son los planes de reformas de Italia, Francia y Alemania para acceder a los fondos de la Unión Europea*. El Español. Eskuragarri hemen:

https://www.elespanol.com/invertia/economia/macroeconomia/20210428/reformas-italia-francia-alemania-acceder-union-europea/576943760_0.html

Santander, Nahia (2020). *Zer da zaintza-krisia emakume proletarioarentzat?*. Gedar. Eskuragarri hemen: <https://gedar.eus/ikuspuntua/nahiasantander/zer-da-zaintza-krisia-emakume-proletarioarentzat>

Saynur, Giray (2021). *La desigualdad se profundiza al tiempo que la competencia por la vacuna contra la COVID-19*. Agencia Analodu. Eskuragarri hemen: <https://www.aa.com.tr/es/an%C3%A1lisis/la-desigualdad-se-profundiza-al-tiempo-que-la-competencia-por-la-vacuna-contra-la-covid-19/2146099>

Sociedad Argentina de Urologia (2015). *OMS*. Eskuragarri hemen: <https://www.sau-net.org/comites/comision-de-instrumentadoras-quirurgicas/curso2015/modulo-2-OMS.pdf>

Statista (2020). *Evolución anual del volumen de ingresos de la industria farmacéutica a nivel mundial de 2001 a 2019*. Eskuragarri hemen: <https://es.statista.com/estadisticas/635153/ingresos-mundiales-del-sector-farmaceutico/>

TeleSUR (29-06-2016). *Infraganti 115 ¿Cómo se financia la OMS?*. Eskuragarri hemen: <https://www.youtube.com/watch?v=9SD75oQdNX8>

Valero, Ósca (2018). *Grecia: fin del rescate que salvó a un país y arruinó a una nación*. El Confidencial. Eskuragarri hemen: https://www.elconfidencial.com/mundo/2018-08-20/grecia-tercer-rescate-austeridad_1606096/

Xunta de Galicia. *Que es el FEMP. Fondo Europeo Marítimo y de Pesca*. Eskuragarri hemen: <https://femp.xunta.gal/es#:~:text=El%20Fondo%20Europeo%20Mar%C3%ADtimo%20y,%20a%20la%20estrategia%20Europa%202020>.

Zubillaga, Agustin eta Peletier, Carla (2020). *La digitalización como respuesta ante la COVID-19*. Orkestra, Instituto Vasco de Competitividad. Eskuragarri hemen: <https://www.orquestra.deusto.es/images/investigacion/publicaciones/informes/informes-especiales-covid-19/200033-Digitalizaci%C3%B3n-respuesta-COVID-19.pdf>